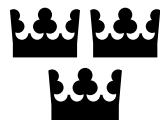

Utbildning och universitetsforskning

16

UTGIFTSOMRÅDE 16

Förslag till statsbudget för år 1997

Utbildning och universitetsforskning

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagtext	13
	2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)	13
	2.2 Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) ..	14
3	Inledning	15
	3.1 Allmänt	15
	3.2 Utvecklingsperspektivet	15
	3.3 EU-samarbetet inom utbildning och forskning	19
	3.4 Utgiftsutveckling	20
4	Barnomsorg, skola och vuxenutbildning	21
	4.1 Allmänt	21
	4.2 Resultatinformation	23
	4.3 Anslag	25
	A 1. Statens skolverk	26
	A 2. Skolutveckling	27
	A 3. Forskning inom skolväsendet	28
	A 4. Genomförande av skolreformer	29
	A 5. Statens institut för handikappfrågor i skolan	30
	A 6. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp	30
	A 7. Specialskolor och resurscenter	31
	A 8. Särskilda insatser på skolområdet	33
	A 9. Sameskolor	34
	A 10. Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	35
	A 11. Bidrag till svensk undervisning i utlandet	36
	A 12. Statens skolor för vuxna	37
	A 13. Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	37
	A 14. Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	38
	A 15. Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m.	40
	4.4 Övriga frågor	41
5	Universitet och högskolor	43
	5.1 Högre utbildning och forskning	43
	5.1.1 Allmänt om högre utbildning och forskning	43
	5.1.2 Högskolan inför 2000-talet	46
	5.2 Omvärldsanalys	49

Innehållsförteckning, forts

5.3	Grundläggande högskoleutbildning	50
5.3.1	Kvalitet och förnyelse inom den högre utbildningen	50
5.3.2	Kraftig utbyggnad av den högre utbildningen	52
5.3.2.1	En förnyad lärarutbildning	53
5.3.2.2	Tekniska och naturvetenskapliga utbildningar	58
5.3.2.3	Konstnärliga utbildningar	61
5.3.2.4	Utbildningar inom vårdområdet m.m.	64
5.3.2.5	Fortbildning och vidareutbildning	66
5.4	Nya högskolor	67
5.4.1	Högskola i Malmö	67
5.4.2	Södertörns högskola	70
5.4.3	Högskola på Gotland	71
5.5	Forskning och forskarutbildning	71
5.5.1	Fakultetsresurser och nya forskningsansatser	72
5.5.2	Universitetsbegreppet	77
5.5.3	Forskning vid mindre och medelstora högskolor	79
5.5.4	Forskarutbildning	81
5.6	Jämställdhet och genusforskning	82
5.6.1	Jämställdhet inom högskolan	82
5.6.2	Genusforskning	83
5.7	Invandrare och den högre utbildningen	84
5.8	Informationstekniken - högskolans roll	85
5.9	Högskolans tredje uppgift	87
5.10	Internationellt samarbete	89
5.10.1	EU-samarbete inom högre utbildning	90
5.10.2	Östersjösamarbete	90
5.10.3	Nordiskt samarbete	91
5.10.4	Gästforskare/gästlärare utomlands	91
5.11	Organisatoriska frågor	92
5.12	Anslagstekniska frågor m.m.	92
5.12.1	Anslagsberäkningar för universitet och högskolor	92
5.12.2	Justering av per capita-ersättningar	93
5.12.3	Anslagssystem	93
5.13	Utbildningsuppdragen för treårsperioden 1997-1999	94
5.14	Anslag	95
B 1.	Uppsala universitet: Grundutbildning	95
B 2.	Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	96
B 3.	Lunds universitet: Grundutbildning	97
B 4.	Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	98
B 5.	Göteborgs universitet: Grundutbildning	99
B 6.	Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	100
B 7.	Stockholms universitet: Grundutbildning	101
B 8.	Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	102
B 9.	Umeå universitet: Grundutbildning	103
B 10.	Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	104
B 11.	Linköpings universitet: Grundutbildning	105
B 12.	Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	106
B 13.	Karolinska institutet: Grundutbildning	107
B 14.	Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	107
B 15.	Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	108
B 16.	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	109
B 17.	Högskolan i Luleå: Grundutbildning	110
B 18.	Högskolan i Luleå: Forskning och forskarutbildning	111

Innehållsförteckning, forts

B 19. Danshögskolan: Grundutbildning	112
B 20. Dramatiska institutet: Grundutbildning	112
B 21. Högskolan i Borås: Grundutbildning	113
B 22. Högskolan Dalarna: Grundutbildning	114
B 23. Högskolan i Gävle/Sandviken: Grundutbildning	115
B 24. Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	116
B 25. Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	117
B 26. Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Grundutbildning	118
B 27. Högskolan i Karlstad: Grundutbildning	119
B 28. Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	120
B 29. Högskolan i Skövde: Grundutbildning	121
B 30. Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning	122
B 31. Högskolan i Växjö: Grundutbildning	123
B 32. Högskolan i Örebro: Grundutbildning	124
B 33. Höskoleutbildning på Gotland: Grundutbildning	125
B 34. Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning	126
B 35. Konstfack: Grundutbildning.....	127
B 36. Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	127
B 37. Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning..	128
B 38. Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	129
B 39. Mitthögskolan: Grundutbildning.....	130
B 40. Mälardalens högskola: Grundutbildning.....	131
B 41. Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	132
B 42. Södertörns högskola: Grundutbildning	133
B 43. Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	133
B 44. Enskilda och kommunala höskoleutbildningar m.m. ...	134
B 45. Särskilda utgifter vid universitet och högskolor m.m.	138
B 46. Forskning och konstnärligt utvecklings- arbete vid vissa högskolor	139
B 47. Sunet	140
B 48. Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	141
6 Högskolemyndigheter	143
6.1 Anslag	143
C 1. Höskoleverket	143
C 2. Verket för högskoleservice	144
C 3. Centrala studiestödsnämnden	145
7 Nationella och internationella forskningsresurser	147
7.1 Allmänt	147
7.2 Resultatinformation	148
7.3 Anslag	150
D 1. Forskningsrådsnämnden: Forskning och forskninginformation	150
D 2. Forskningsrådsnämnden: Förvaltning	151
D 3. Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	151
D 4. Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	153
D 5. Medicinska forskningsrådet: Forskning	153
D 6. Medicinska forskningsrådet: Förvaltning	154
D 7. Naturvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	154
D 8. Naturvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	155

Innehållsförteckning, forts

D 9. Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	156
D 10. Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	156
D 11. Rymdforskning	157
D 12. Rådet för forskning om universitet och högskolor	157
D 13. Kungl. biblioteket	158
D 14. Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	159
D 15. Institutet för rymdfysik	159
D 16. Polarforskningssekretariatet	160
D 17. Rådet för forsknings- och utvecklings- samarbete mellan Sverige och EU	161
D 18. Europeisk forskningssamverkan	161
D 19. Särskilda utgifter för forskningsändamål	162
D 20. Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning	163
7.4 Bemyndiganden	164
8 Gemensamma ändamål	165
8.1 Allmänt	165
E 1. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	165
E 2. Utvecklingsarbete inom Utbildnings- departementets område m.m.	166
Rättsdatablad	169

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100),
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),
3. godkänner förslaget till ram för år 1997 för statsbidragsberättigade årselevplatser vid riksinternatskolor, internationella grund- och gymnasieskolor och IB-utbildningar i enlighet med vad regeringen förordar under avsnittet A 10,
4. godkänner förslaget till ram för år 1997 för statsbidragsberättigade årselevplatser vid kompletterande skolor i enlighet med vad regeringen förordar under avsnittet A 13,
5. godkänner det som regeringen förordar om omfattningen av och principerna för utbyggnaden av den högre utbildningen under budgetåren 1997 - 1999 (avsnitt 5.3.2),
6. godkänner vad regeringen förordar om stöd till lärarutbildningen (avsnitt 5.3.2.1),
7. godkänner vad regeringen förordar om stöd till teknik- och naturvetenskapscentrum (avsnitt 5.3.2.2),
8. godkänner vad regeringen förordar om åtgärder inom konstnärliga utbildningar (avsnitt 5.3.2.3),
9. godkänner vad regeringen förordar om åtgärder för utbildningar inom vårdområdet (avsnitt 5.3.2.4),
10. godkänner att en högskola inrättas i Malmö med den inriktning och omfattning som regeringen förordar (avsnitt 5.4.1),
11. godkänner att en högskola inrättas på Gotland med den inriktning som regeringen förordar (avsnitt 5.4.3),
12. godkänner vad regeringen förordar om forsknings-satsningar vid universitet och högskolor (avsnitt 5.5.1),
13. godkänner vad regeringen förordar beträffande universitetsbegreppet (avsnitt 5.5.2),
14. godkänner vad regeringen förordar om forskning vid mindre och medelstora högskolor (avsnitt 5.5.3),
15. godkänner vad regeringen förordar om genusforskning (avsnitt 5.6),
16. bemyndigar regeringen att vidta nödvändiga åtgärder för att avveckla den affärsdrivande verksamheten vid Uppsala Datacentral (UDAC) vid Uppsala universitet (avsnitt 5.9),
17. godkänner vad regeringen förordar om stöd till svenska gästforskare/gästlärare i utlandet (avsnitt 5.10.4),
18. godkänner de belopp för ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer som regeringen förordar för de olika utbildningsområdena för budgetåret 1997 (avsnitt 5.12.2),
19. godkänner vad regeringen förordar om generellt utbildningsuppdrag för treårsperioden 1997-1999 (avsnitt 5.13),
20. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Uppsala universitet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 1,
21. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Uppsala universitet skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 2,
22. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Lunds universitet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 3,
23. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Lunds universitet skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 4,

24. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Göteborgs universitet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 5,
25. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Göteborgs universitet skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 6,
26. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Stockholms universitet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 7,
27. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Stockholms universitet skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 8,
28. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Umeå universitet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 9,
29. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Umeå universitet skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 10,
30. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Linköpings universitet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 11,
31. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Linköpings universitet skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 12,
32. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Karolinska institutet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 13,
33. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Karolinska institutet skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 14,
34. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Kungl. Tekniska högskolan avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 15,
35. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Kungl. Tekniska högskolan skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 16,
36. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Luleå avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 17,
37. godkänner att verksamhetsmålen för åren 1997 - 1999 för forskning och forskarutbildning vid Högskolan i Luleå skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 18,
38. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Danshögskolan avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 19,
39. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Dramatiska institutet avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 20,
40. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Borås avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 21,
41. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan Dalarna avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 22,
42. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Gävle/Sandviken avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 23,
43. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Halmstad avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 24,
44. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Kalmar avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 25,
45. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Karlskrona/Ronneby avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 26,
46. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Karlstad avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 27,

47. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan Kristianstad avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 28,
48. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Skövde avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 29,
49. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Trollhättan/Uddevalla avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 30,
50. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Växjö avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 31,
51. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskolan i Örebro avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 32,
52. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Högskoleutbildningen på Gotland avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 33,
53. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Idrottshögskolan i Stockholm avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 34,
54. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Konstfack avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 35,
55. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Kungl. Konsthögskolan avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 36,
56. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Kungl. Musikhögskolan i Stockholm avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 37,
57. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Lärarhögskolan i Stockholm avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 38,
58. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Mitthögskolan avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 39,
59. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Mälardalens högskola avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 40,
60. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Operahögskolan i Stockholm avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 41,
61. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Södertörns högskola avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 42,
62. godkänner att utbildningsuppdragets inriktning för Teaterhögskolan i Stockholm avseende åren 1997 - 1999 skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet B 43,
63. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Högskoleverkets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet C 1,
64. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Verkets för högskoleservice ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet C 2,
65. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Forskningsrådsnämndens ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 1,
66. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 3,
67. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Medicinska forskningsrådets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 5,
68. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Naturvetenskapliga forskningsrådets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 7,
69. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Teknikvetenskapliga forskningsrådets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad

- regeringen förordar i avsnittet D 9,
70. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Kungl. bibliotekets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 13,
71. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Statens psykologisk-pedagogiska biblioteks ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 14,
72. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Institutets för rymdfysik ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 15,
73. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Polarforskningssekreteriatets ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 16,

74. godkänner att den övergripande målsättningen för verksamheten inom Rådets för forsknings- och utvecklingssamarbete mellan Sverige och EU ansvarsområde skall vara i enlighet med vad regeringen förordar i avsnittet D 17,
75. bemyndigar regeringen att under år 1997 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till forskning som finansieras under verksamhetsområdet Nationella och internationella forskningsresurser som innebär åtaganden i enlighet med vad regeringen förordar under avsnitt 7.4, och
76. för budgetåret 1997 anvisar anslagen under utgiftsområdet 16 Utbildning och universitetsforskning enligt följande uppställning:

ANSLAG	ANSLAGSTYP	ANSLAGSBELOPP (tusental kr)
A 1. Statens skolverk	ramanslag	242 340
A 2. Skolutveckling	ramanslag	161 228
A 3. Forskning inom skolväsendet	ramanslag	7 708
A 4. Genomförande av skolreformer	ramanslag	122 424
A 5. Statens institut för handikappfrågor i skolan	ramanslag	114 375
A 6. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp	ramanslag	20 467
A 7. Specialskolor och resurscenter	ramanslag	414 840
A 8. Särskilda insatser på skolområdet	ramanslag	243 856
A 9. Sameskolor	ramanslag	33 246
A 10. Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	ramanslag	113 812
A 11. Bidrag till svensk undervisning i utlandet	ramanslag	81 391
A 12. Statens skolor för vuxna	ramanslag	38 411
A 13. Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	ramanslag	130 336
A 14. Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	ramanslag	2 546 348
A 15. Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m.	ramanslag	4 700
B 1. Uppsala universitet: Grundutbildning	ramanslag	763 015
B 2. Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	906 412
B 3. Lunds universitet: Grundutbildning	ramanslag	1 228 535
B 4. Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	941 950
B 5. Göteborgs universitet: Grundutbildning	ramanslag	926 538
B 6. Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	723 664

ANSLAG	ANSLAGSTYP	ANSLAGSBELOPP (tusental kr)
B 7. Stockholms universitet: Grundutbildning	ramanslag	631 848
B 8. Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	743 788
B 9. Umeå universitet: Grundutbildning	ramanslag	634 097
B 10. Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	500 155
B 11. Linköpings universitet: Grundutbildning	ramanslag	577 673
B 12. Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	323 203
B 13. Karolinska institutet: Grundutbildning	ramanslag	307 388
B 14. Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	558 025
B 15. Kungl. Tekniska högskolan: Grundutbildning	ramanslag	622 837
B 16. Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	487 667
B 17. Högskolan i Luleå: Grundutbildning	ramanslag	322 002
B 18. Högskolan i Luleå: Forskning och forskarutbildning	ramanslag	166 997
B 19. Danshögskolan: Grundutbildning	ramanslag	21 995
B 20. Dramatiska institutet: Grundutbildning	ramanslag	52 273
B 21. Högskolan i Borås: Grundutbildning	ramanslag	125 528
B 22. Högskolan Dalarna: Grundutbildning	ramanslag	166 828
B 23. Högskolan i Gävle/Sandviken: Grundutbildning	ramanslag	166 145
B 24. Högskolan i Halmstad: Grundutbildning	ramanslag	100 710
B 25. Högskolan i Kalmar: Grundutbildning	ramanslag	172 385
B 26. Högskolan i Karlskrona/Ronneby: Grundutbildning	ramanslag	96 554
B 27. Högskolan i Karlstad: Grundutbildning	ramanslag	247 545
B 28. Högskolan Kristianstad: Grundutbildning	ramanslag	126 461
B 29. Högskolan i Skövde: Grundutbildning	ramanslag	95 901
B 30. Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning	ramanslag	80 533
B 31. Högskolan i Växjö: Grundutbildning	ramanslag	197 693
B 32. Högskolan i Örebro: Grundutbildning	ramanslag	232 609
B 33. Högskoleutbildning på Gotland: Grundutbildning	ramanslag	31 918
B 34. Idrottshögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	33 396
B 35. Konstfack: Grundutbildning	ramanslag	95 437
B 36. Kungl. Konsthögskolan: Grundutbildning	ramanslag	45 377
B 37. Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	80 450
B 38. Lärarhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	275 532
B 39. Mitthögskolan: Grundutbildning	ramanslag	304 044
B 40. Mälardalens högskola: Grundutbildning	ramanslag	203 776
B 41. Operahögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	13 165
B 42. Södertörns högskola: Grundutbildning	ramanslag	75 975
B 43. Teaterhögskolan i Stockholm: Grundutbildning	ramanslag	21 743
B 44. Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.	ramanslag	1 379 837
B 45. Särskilda utgifter vid universitet och högskolor m.m.	ramanslag	534 155

ANSLAG	ANSLAGSTYP	ANSLAGSBELOPP (tusental kr)
B 46. Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor	ramanslag	295 196
B 47. Sunet	ramanslag	100 000
B 48. Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	ramanslag	1 549 946
C 1. Högskoleverket	ramanslag	143 671
C 2. Verket för högskoleservice	ramanslag	10 000
C 3. Centrala studiestödsnämnden	ramanslag	276 727
D 1. Forskningsrådsnämnden: Forskning och forskningsinformation	ramanslag	83 276
D 2. Forskningsrådsnämnden: Förvaltning	ramanslag	18 318
D 3. Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	ramanslag	210 444
D 4. Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	ramanslag	7 795
D 5. Medicinska forskningsrådet: Forskning	ramanslag	326 533
D 6. Medicinska forskningsrådet: Förvaltning	ramanslag	9 771
D 7. Naturvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	ramanslag	525 426
D 8. Naturvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	ramanslag	18 773
D 9. Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	ramanslag	272 237
D 10. Teknikvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	ramanslag	9 244
D 11. Rymdforskning	ramanslag	38 837
D 12. Rådet för forskning om universitet och högskolor	ramanslag	8 207
D 13. Kungl. biblioteket	ramanslag	190 162
D 14. Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek	ramanslag	8 029
D 15. Institutet för rymdfysik	ramanslag	36 434
D 16. Polarforskningssekreteriatet	ramanslag	21 850
D 17. Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete mellan Sverige och EU	ramanslag	9 506
D 18. Europeisk forskningssamverkan	ramanslag	317 367
D 19. Särskilda utgifter för forskningsändamål	ramanslag	104 366
D 20. Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning	ramanslag	90 978
E 1. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	ramanslag	35 828
E 2. Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.	ramanslag	18 947
Summa för utgiftsområdet		25 357 109

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 6 § skollagen (1985:1100)¹ skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

Regeringen får utan hinder av föreskrifterna i 4 kap. 4 §, 5 kap. 21 § *och* 11 kap. 5 § meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå särskilt anordnad prövning i grundskolan, gymnasieskolan *eller* kommunal vuxenutbildning att betala en avgift som tillfaller huvudmannen för utbildningen.

FÖRESLAGEN LYDELSE

15 kap. 6 §

Regeringen får utan hinder av föreskrifterna i 4 kap. 4 §, 5 kap. 21 §, 11 kap. 5 § *och* 13 kap. 8 § meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå särskilt anordnad prövning i grundskolan, gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning *eller svenskundervisning för invandrare* att betala en avgift som tillfaller huvudmannen för utbildningen.

¹Lagen omtryckt 1991:1111.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

**2.2 Förslag till lag om
ändring i högskolelagen
(1992:1434)**

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434) skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

**1 kap.
2§**

Staten skall som huvudman anordna högskolor för

1. utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet, och
2. forskning och konstnärligt utvecklingsarbete samt annat utvecklingsarbete.

I forskning och utvecklingsarbete ingår att sprida kännedom om verksamheten samt om hur sådana kunskaper och erfarenheter som har vunnits i verksamheten skall kunna tillämpas.

Högskolorna skall också samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

3 Inledning

3.1 ALLMÄNT

Utgiftsområdet avser skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets område. Förslaget bygger på de förslag regeringen tidigare presenterat i fråga om satsningar på vuxenutbildning och högskoleutbildning, först i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1995/96:150), sedan i sommarens sysselsättningsproposition (prop. 1995/96:222). Förslag till ställningstaganden inom olika utbildningsområden presenteras. Vidare innehåller budgetförslaget förslag till anslag och andra ställningstaganden i anslutning till de förslag till mål och riktlinjer för forskningen och forskningspolitiken, som regeringen presenterar i den forskningspolitiska propositionen (prop. 1996/97:5), vilken beslutas idag. Sistnämnda proposition bygger i vissa delar på förslagen i propositionen (prop. 1996/97:22) om statliga stiftelser, vilken även beslutas idag. De resursmässiga konsekvenserna av förslagen i IT-propositionen (prop. 1995/96:125) tas nu upp. Delar av resurssatsningen inom IT-området har ett samband med de förslag inom biblioteksområdet som läggs fram i regeringens proposition (prop. 1996/97:3) om kulturpolitik.

En välutbildad befolkning är en avgörande förutsättning för en ekonomisk utveckling som kan stärka och utveckla vårt demokratiska välfärdssamhälle. Därför görs viktiga satsningar på en expansion av vuxenutbildning och högskola. Detta sker i en statsfinansiell situation där även utbildningen och forskningen måste bidra till saneringen av statsfinanserna. Regeringen har tidigare redovisat detta i propositioner enligt vad som ovan nämnts. För att få utrymme för ytterligare angelägna åtgärder som nu föreslås har omprioriteringar gjorts inom ramarna.

Förutom vuxenutbildning och högskoleutbildning spelar förskola och skola en mycket betydelsefull roll för tillväxt och välbefinnande vilket påpekas alltmer i den internationella debatten både av OECD (senast i *The OECD Jobs Strategy, Technology, Productivity and Job Creation*, 1996) och av fristående ekonomer. Behov av återkommande utbildning i ett livslångt lärande framhålls. Genomgående betonas också behovet av nya for-

mer för kunskaper, kunskapsproduktion och lärande.

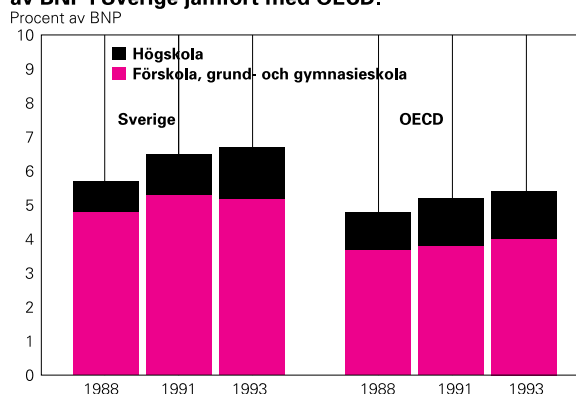
3.2 UTVECKLINGSPERSPEKTIVET

Som ett resultat av framsynta utbildningssatsningar under årtionden är svenska folket välutbildat. I relation till bruttonationalprodukten, BNP, har den totala offentliga utbildningskostnaden ökat de senaste åren. Budgetåret 1994/95 beräknades den sammanlagda kostnaden för statens, kommunernas och landstingens utbildningsverksamhet uppgå till ungefär 7% av BNP, vilket internationellt sett är en förhållandevis stor andel.

Expansionen av den eftergymnasiala utbildningen under 1960-talet, utbyggnaden av gymnasieskolan under 1980-talet samt omfattande satsningar på vidareutbildningar för vuxna har medfört att stora delar av befolkningen numera har en bred utbildning på gymnasie- eller högskolenivå. Sedan slutet av 1980-talet pågår dessutom en kraftig expansion av högskolan. Fortfa-

Sverige avsätter mer offentliga medel till utbildningsområdet i procent av BNP än genomsnittligt i övriga OECD-länder. Kostnaden för skola och förskola minskade i vårt land i relation till BNP mellan år 1991 och 1993, men låg fortfarande på en relativt hög nivå. Samtidigt har kostnaden för högskoleområdet ökat i vårt land sedan slutet av 1980-talet.

FIGUR 16.3.1
Offentliga utgifter för utbildningsområdet i procent av BNP i Sverige jämfört med OECD.

rande finns dock stora grupper av vuxna med en utbildning som inte motsvarar det moderna arbetslivets krav. Vidare är de högt utbildade mycket ojämnt fördelade på arbetsmarknaden. Inom tillverkningsindustrin är andelen med högskoleutbildning knappt 20%, medan den inom den offentliga sektorn uppgår till över 40%.

Stor vikt har i Sverige sedan länge lagts vid allas behov av **grundläggande utbildning**. Internationellt sett är detta ett svenskt kännetecken. 1900-talets skol- och vuxenutbildningsreformer har varit av stor betydelse. Sverige har också enligt en OECD-studie (Adult Literacy, 1995) fortfarande ett internationellt försteg genom befolkningens höga läs- och skrivförmåga. Viktigt för detta är även vår **barnomsorg**, som har till uppgift att ge barn pedagogisk stimulans och som gör det möjligt för småbarnsföräldrar att kombinera arbete eller studier med föräldraskap. Barnomsorgen har under de senaste 25 åren byggts ut såväl kvalitativt som kvantitativt.

I Sverige skall **skolan** inte bara erbjuda undervisning av hög kvalitet till gagn för framtida välstånd och ekonomisk tillväxt. Genom ett nära samarbete mellan förskola, skolbarnsomsorg och skola skapas bättre förutsättningar att möta varje barn på dess individuella nivå. För alla barn och ungdomar utgör skolan och dess vardag en stor och betydelsefull del av deras liv. För eleverna är skolan en helhet. Det är lärande och lektioner, men också kamrater, vänner, vuxenkontakter osv. I den skolpolitiska diskussionen är det viktigt att se skolan både som en förberedelse för livet och som en stor del av själva livet. Utifrån detta perspektiv blir frågor om utveckling, kvalitet, rättvisa och möjligheten att påverka av central betydelse. Skolans betydelse för att skapa välfärd och åstadkomma en god fördelningspolitik får inte underskattas. Regeringen avser att återkomma till bl a dessa frågor i en kommande utvecklingsplan för skolan.

Den svenska utbildningspolitiken har vidare skapat **ett öppet utbildningssystem** utan återvändsgränder. Sedan över 30 år tillbaka har vi en gemensam grundskola. Den nyligen genomförda gymnasiereformen innebär en gymnasieskola för alla där inget program får bli en återvändsgränd som stänger ute elever från ett aktivt medborgarskap, ett utvecklat arbetsliv eller vidare studier. Det handlar också om vuxenutbildningen där folkbildning - studieförbund och folkhögskola - är det äldre inslaget och komvux det nyare. När den svenska vuxenutbildningen nu skall utvecklas i en ny form sker det som ett ytterligare steg i en lång utveckling.

Folkbildningens historia är både parallell till och en förutsättning för demokratiseringen av Sverige under 1800- och 1900-talen. Det öppna utbildningssystemet, varav folkbildningen är en del, och dess principer är basen både för den svenska demokratin och för uppnådda ekonomiska framsteg. Folkbildningen behandlas under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Sverige har även en lång tradition på **yrkesutbildningens område**. Yrkesutbildningen bedrivs i många

former inom högskola, gymnasieskola och vuxenutbildning. Den pågående försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning ger många spännande möjligheter till samverkan mellan kommuner, näringsliv och högskolor.

Det är också värt att notera att Sverige tillsammans med de andra nordiska länderna blivit pionjärer i världen för utbildningen för olika kategorier av **funktionshindrade**. Detta förhållande är ett av de tydligaste uttrycken för strävan till ett samhälle där inga utesluts. Framför allt innebar utvecklingen under 1960- och 1970-talet något nytt. Utbildningens syfte blev att förbereda för ett liv i samhället och utanför de gamla, stora institutionerna.

Den svenska **högskolan** bär på en tradition av kvalitet, öppenhet och nyttoinriktning. Denna inriktning behöver förstärkas. Den tidigare traditionen är en styrka när nu universiteten och högskolorna utöver att undervisa och forska i ökad utsträckning skall samverka med det övriga samhället (högskolans tredje uppgift). Vidare har den svenska högskolan en god regional förankring, vilket utgör en god grund för fortsatt utveckling.

I högskolans uppgift att samverka med det övriga samhället ingår i fortsättningen att fungera som en **stöd- och jupunkt för användningen av informationsteknologi**. Den kompetens och de resurser som universiteten och högskolorna besitter skall kunna utnyttjas för att ge information och stöd åt medborgarna. Högskolorna kan även spela en mer aktiv roll inom utbildning, folkbildning och kultur genom en bredare samverkan med olika utbildningsanordnare och bibliotek allteftersom dessa ansluts till Internet. Det är också naturligt att högskolan har en central roll vid genomförandet av de olika åtgärder som nu vidtas som en uppföljning av den tidigare nämnda IT-propositionen (prop. 1995/96:125). Åtgärderna skall ses som en samlad nationell satsning för att sprida och öka IT- användningen. Genom insatser från olika intressenter inom området utbildning/forskning/kultur kan ett ökat utbud av IT-baserad information åstadkommas, som kan användas inom många verksamhetsområden. Universitetsdatanätet SUNET utgör en bas för informationsutbytet. De bättre möjligheter som skapas är också ett led i regeringens strävan att genomföra kompetenshöjande åtgärder och sprida utbildningsmöjligheterna.

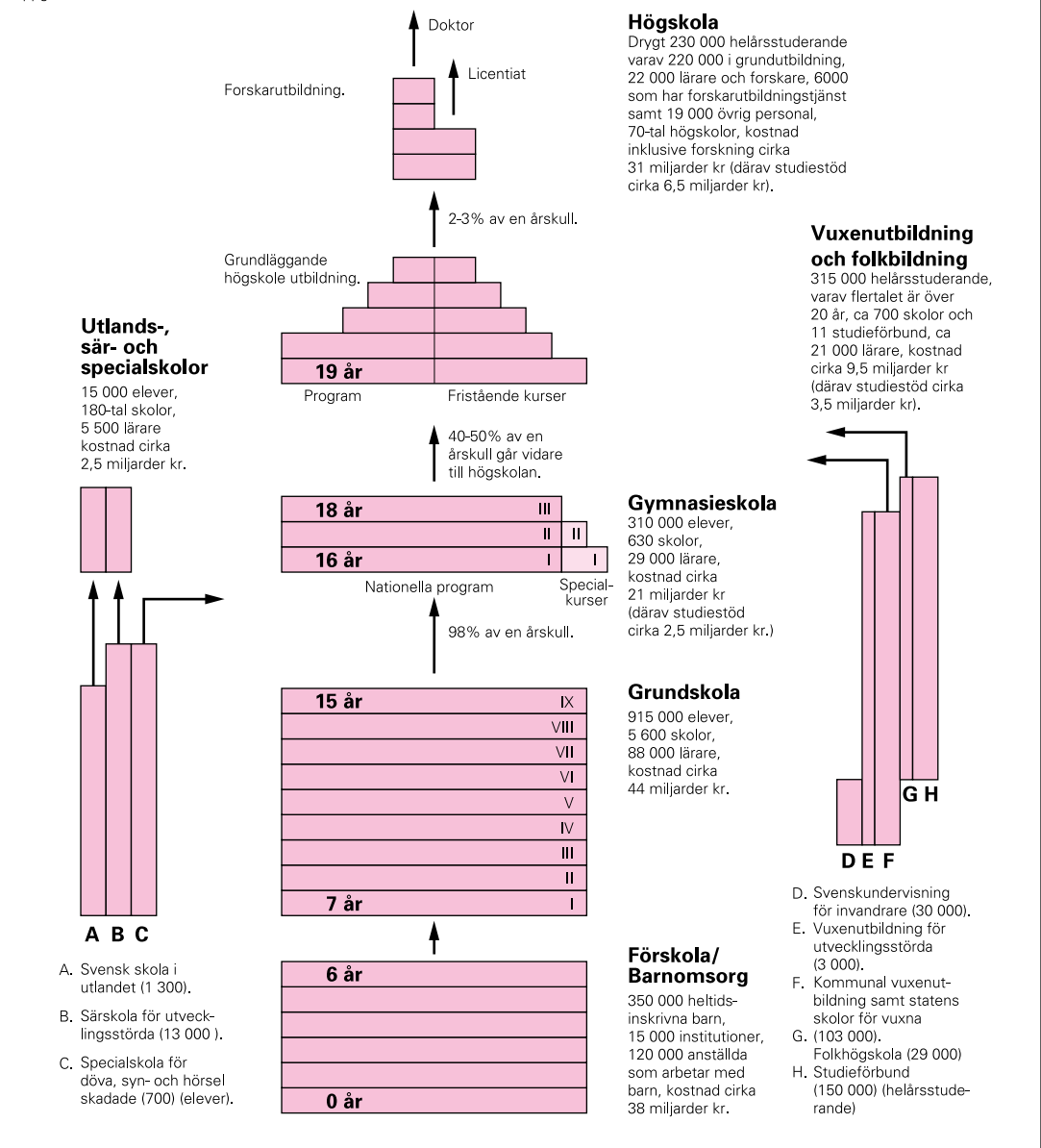
Högskolans pågående expansion är betydande och har framför allt kommit ungdomarna tillgodo. Av ungdomar i åldersgruppen 20-21 år var ungefär 12% registrerade i högskolan år 1990/91. Läsåret 1994/95 hade andelen i motsvarande åldersgrupp mer än fördubblats och var nästan 25%. Av alla ungdomar går nu 30-35% vidare till högskolan före 25 års ålder och ytterligare 10-15% börjar senare.

Forskarutbildningen genomgår en fortsatt expansion till skillnad från många OECD-länder. Med nuvarande utvecklingstakt i forskarutbildningen beräknas antalet forskarutbildade i befolkningen senast omkring år 2010 att ha fördubblats jämfört med år 1990.

Figur 16.3.2

SVERIGES UTBILDNINGSVÄSENDE

(Uppgifter avsende läsåret 1994/95)

Totala antalet helårsstuderande, elever och heltidsinskrivna barn i utbildning och barnomsorg = ca 2 130 000.

Total driftskostnad för stat, kommun och landsting = ca 146 miljarder kronor. Därav var kostnaden för studiestödsområdet ca 12,5 miljarder kronor.

Exklusive Polishögskola, Militärhögskola, arbetsmarknads- och personalutbildning, (sammanlagt minst 200 000 helårsstuderande), samt exklusive centrala myndigheter som ingår i Utbildningsdepartementets verksamhetsfält.

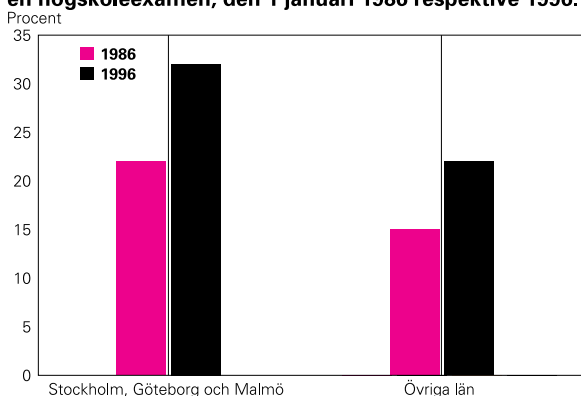
Det finns ur regional synvinkel fortfarande stora skillnader i **befolkningens utbildningsnivå**. Merparten av landets lågutbildade och personer, som har högst en tvåårig gymnasieskolutbildning, bor utanför universitetsregionerna. Den satsning som sker inom vuxenutbildningen innebär att 100 000 personer per år, dvs motsvarande en årskull, får möjlighet att oavsett bostadsort komplettera sin utbildning till en nivå, som vi redan med självklarhet ger våra ungdomar, och även få behörighet till högskolan. Vuxenutbildningens former utvecklas genom att vuxenutbildningssatsningen planeras genomföras som projekt med stort lokalt ansvar. Inom ramen för en satsning av 30 000 permanenta högskoleplatser sker samtidigt en förstärkning av de mindre och medelstora högskolorna. Sammantaget ger detta en snabbare kompetenstillväxt utanför universitetsregionerna och bidrar på sikt till en minskning av skillnaderna i utbildningsnivå mellan landets olika delar. Detta är i sin tur en viktig förutsättning för det kompetenstillskott som behövs inom näringslivet i alla delar av Sverige.

De regionala högskolorna rekryterar dessutom **nya grupper till högskolan**. Enligt SCB:s studier är det påfallande stora skillnader i den sociala fördelningen av högskolenyborjare mellan å ena sidan universitet och fakhögskolor och å andra sidan regionala högskolor. Andelen av de yngre nybörjarna under 25 år som kom från lägre tjänstemanna- och arbetarbakgrund under början av 1990-talet var 50% vid de mindre högskolorna, men bara 35% vid universiteten.

Den satsning på en expansion av den högre utbildningen i Sverige som nu föreslås är mot bakgrund av tillväxt- och sysselsättningsaspekterna en av de viktigaste utbildningspolitiska åtgärderna sedan slutet av 1980-talet. Av **den europeiska utvecklingen** kan vissa slutsatser dras som bör tas till vara i den svenska planeringen.

I storstads länen Stockholm, Göteborg och Malmö bor nästan 40 procent av Sveriges befolkning. Av åldersgruppen 25-64 år i dessa län har ungefär 32 procent en högskoleexamen, vilket är en ökning med 10 procentenheter på tio år. I övriga 21 län har denna andel under samma period, genomsnittligt sett, ökat till cirka 22 procent, vilket motsvarar den andel som storstads länen hade för tio år sedan.

FIGUR 16.3.3
Procentandel av befolkningen i åldern 25-64 år som har en högskoleexamen, den 1 januari 1986 respektive 1996.

Antalet studerande inom den högre utbildningen har ökat i samtliga EU- och EES-länder sedan 1970-talet. I bland annat Sverige, Norge, Finland, Italien och Storbritannien samt på Irland och Island har expansionen dessutom under de senaste åren varit kraftig. På vissa håll har man börjat tala om så kallad massutbildning.

I de flesta EU- och EES-länderna har antalet studerande relativt sett ökat mer än verksamhetens ekonomiska resurser. Trots effektiviseringar har detta på flera håll skapat en tilltagande oro för kvaliteten i utbildningen.

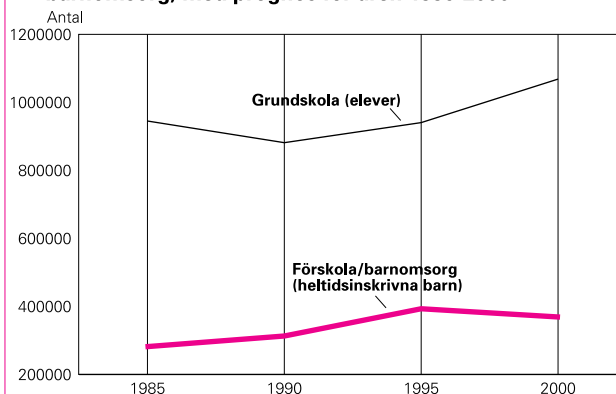
Den stora utmaningen för länderna med en expanderande högre utbildning, däribland Sverige, är nu att **bibehålla kvaliteten i den högre utbildningen**. Detta fordrar att högskolorna prioriterar frågor som rör utvecklingen av undervisningen och att enskilda lärare beaktar behoven av egen pedagogisk fortbildning. Resursmässigt innehåller det svenska systemet en kvalitetssäkring i så måtto att statens krav på högskolorna i fråga om prestationer åtföljs av en resurstilldelning som är direkt avpassad till kraven. Kvaliteten i den högre utbildningen är också beroende av kvaliteten i utbildningsväsendet i övrigt. För Sveriges del gäller att en kvalitetshöjning i grund- och gymnasieskolan, en integrering av förskola, skola och skolbarnomsorg, ett fullföljande av gymnasiereformen och nya läroplaner på sikt bidrar till bättre rustade studenter och därmed till ökad kvalitet i den högre utbildningen.

Kvaliteten i utbildningen och forskningen är även beroende av i vilken utsträckning det skapas lika villkor för kvinnor och män. Det fortsatta **jämställdhetsarbetet blir därför viktigt för kvaliteten i verksamheterna**.

Den demografiska utvecklingen blir även i fortsättningen en av de styrande faktorerna för hela utbildningsväsendet. I flertalet av Europas länder förutses på längre sikt en ganska kraftig minskning av antalet ungdomar under 20 år. Sverige förutses dock inte under de första decennierna efter sekelskiftet få en lika kraftig

Totala antalet elever i grundskolan fortsätter att öka fram till omkring sekelskiftet medan antalet yngre barn i åldrarna 0-6 år förväntas minska, vilket kan innebära en viss nedgång av antalet inskrivna barn inom barnomsorgen.

FIGUR 16.3.4
Antal elever i grundskola och inskrivna barn inom barnomsorg, med prognos för åren 1995-2000.

minskning av skolans elevunderlag och av antalet personer i arbetsför ålder som flertalet av Europas länder. Denna utveckling pekar med andra ord mot att vi måste fortsätta att kalkylera med i förhållande till andra länder relativt stora utbildningsbehov på längre sikt både inom skolan, högskolan och vuxenutbildningen. T ex är de stora årskullarna födda åren 1989 - 1994 nu på väg in i skolåldern.

3.3 EU-SAMARBETET INOM UTBILDNING OCH FORSKNING

Utbildnings- och forskningssamarbetet inom Europeiska unionen under det första året av svenskt medlemskap har tidigare redovisats för riksdagen i regeringens skrivelse 1995/96:190 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1995.

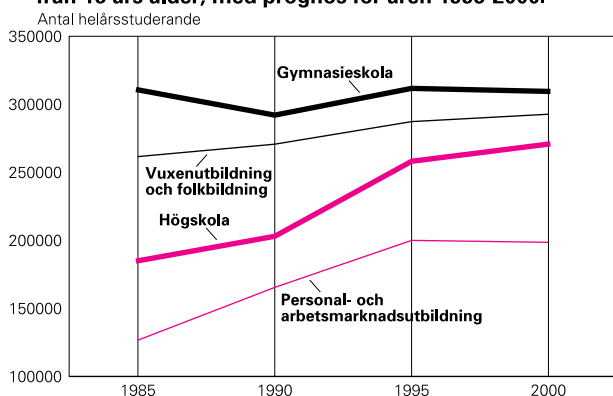
1996 igångsattes samtliga verksamheter i utbildningsprogrammen Sokrates för skola och högre utbildning och Leonardo da Vinci för yrkesutbildning, som genomförs t.o.m år 1999. I Sverige har intresset för programmen varit stort. Det är också angeläget att de möjligheter till nya erfarenheter och kontakter som programmen ger utnyttjas aktivt och under hela programperioden. Därmed hemförs även EU-medel till svensk utbildning.

En första redovisning av verksamhetsresultaten i Leonardo kommer att ges i den utvärdering som kommissionen gör år 1997 på grundval av nationella rapporter. Rapporterna skall vara inlämnade före utgången av 1996. Hösten 1996 inleder kommissionen även den översyn av Sokratesbudgeten som rådet och Europaparlamentet förutsatte när programmet antogs.

Den krets av länder som deltar i utbildningssamar-

Gymnasieskolans elevantal förväntas bli relativt konstant strax över 300 000 under de närmaste åren. De satsningar som genomförs inom högskole- och vuxenutbildningsområdet innebär att vi får en fortsatt ökning av deltagarvolymerna inom dessa utbildningsformer. Däremot beräknas ingen ökning ske av antalet personer i personal- och arbetsmarknadsutbildning, men denna utveckling styrs i huvudsak av arbetsmarknaden själv.

FIGUR 16.3.5
Antal deltagare (helårspersoner) i olika utbildningsformer från 16 års ålder, med prognos för åren 1995-2000.

betet vidgas successivt. Av särskilt intresse för Sverige är de möjligheter att ytterligare förstärka Östersjösamarbetet som öppnas när de baltiska staterna och Polen börjar delta i Sokrates och Leonardo 1997-98.

Europeiska året för livslångt lärande är nu inne i sitt slutskede. Vikten av livslångt lärande för att rusta människor för informationssamhället börjar dock uppmärksammas alltmer även i andra sammanhang inom EU. Åtgärder för återkommande utbildning är en hörnsten i svensk utbildnings- och arbetsmarknadspolitik och regeringen anser att detta område bör ges hög prioritet i den pågående utvecklingen av en EU-strategi för sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Av samma skäl skulle regeringen i utbildningsprogrammen välkomna ökade satsningar på vuxenutbildning och yrkesutbildning.

Samtidigt måste understrykas att EU:s möjligheter till konkreta insatser på utbildningsområdet är, och skall vara, begränsade till åtgärder som främjar rörlighet och utbyten mellan medlemsländerna. Åtgärderna skall också för varje medlemsland ha ett mervärde och kunna genomföras oavsett utbildningssystem och nationella, politiska prioriteringar. Det är mot denna bakgrund som Sverige, liksom andra medlemsländer, varit kritiskt till flera av de åtgärdsförslag som kommissionen lagt fram i sin vitbok om utbildning, Lära och lära ut - på väg mot kunskapssamhället.

Däremot har Sverige varit positivt till de initiativ som kommissionen tagit till förbättringar av systemen för ömsesidigt erkännande av examina samt till utveckling av användningen av informationsteknik i undervisningen. Åtgärder som rådet nyligen godkänt inom dessa områden har också sitt ursprung i svenska förslag - bl.a. kommer nu de svenska och nordiska skoldatanäten att kunna utvidgas till andra medlemsländer. Utbildningsdepartementet har under året utarbetat ett diskussionsunderlag om kommissionens vitbok och EU:s utbildningsarbete. Syftet är att främja en bred debatt i Sverige om kommissionens överväganden och förslag, inför ett slutgiltigt svenskt ställningstagande till dessa när rådet återkommer till vitboken under det nederländska ordförändskapet år 1997. Samtidigt vill departementet initiera en diskussion om det framtida utbildningssamarbetet i EU.

Inom forskningsområdet pågår för närvarande EU:s fjärde ramprogram för forskning och teknisk utveckling (1994-1998). Under år 1996 är en av de viktigaste frågorna att besluta om ett finansiellt tillägg till detta. Åtta arbetsgrupper har lämnat förslag till förstärkning av forskningsinsatserna avseende bl.a. framtidens bil, intermodala transporter, vaccin och virussjukdomar samt miljöfrågor kring vatten. Frågan om EU-forskningen behandlas utförligt i forskningspropositionen (1996/97:5). I juni 1996 överlämnade Sverige sina preliminära synpunkter på utformning och innehåll beträffande EU:s femte ramprogram för forskning och utveckling som avser åren 1998-2002. Beredningen av programmet kommer att fortgå under 1996 och 1997 med målet att beslut skall kunna fattas i slutet av 1997.

3.4 UTGIFTSUTVECKLING

Utgiftsutvecklingen under perioden 1997-1999 beror av de besparingar, som företas med anledning av saneringsprogrammet för statsfinanserna, och av de utbildningssatsningar och den finansiering av reformer som regeringen fört fram i vårpropositionen och sommarens sysselsättningsproposition.

Ramen för utgiftsområde 16 har nedjusterats i förhållande till vårpropositionen med ca 265 miljoner kronor för 1997. Minskade utgifter har således beräknats för senareläggningen av utbildningssatsningen inom vuxenutbildningen med ca 200 miljoner kronor. Vidare har överföringar gjorts till andra utgiftsområden med sammanlagt ca 100 miljoner kronor, med anledning bl.a.

av kompensation för lokalkostnader inom forskningen samt satsningen på uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor under UO 17. Utgiftsområdet har engångsvis tillförts 35 miljoner kronor från utgiftsområde 15 för administration inom CSN av det föreslagna särskilda utbildningsbidraget.

Enligt sysselsättningspropositionen skall i finansieringssyfte besparingar om 1 000 miljoner kronor vidtas inom Utbildningsdepartementets område år 1999 (prop. 1995/96:222 s. 3.3). Förslag läggs ej nu fram om hur detta skall ske. Av rent tekniska skäl har dock en besparing om 1 000 miljoner kronor för år 1999 lagts in under verksamhetsområdet Universitet och högskolor (anslaget C 48).

UTGIFTSUTVECKLINGEN FÖR VARJE VERKSAMHETSOMRÅDE INOM UTGIFTSOMRÅDE 16 FRAMGÅR AV FÖLJANDE SAMMANSTÄLLNING (miljoner kronor):

	UTGIFT		ANVISAT		UTGIFTSPROGNOS		FÖRSLAG 1997	BERÄKNAT 1998	BERÄKNAT 1999
	1994/95	1995/96	1995/96	DÄRAV 1996					
Barnomsorg, skola och vuxenutbildning	2 898	5 005	4 202	3 012	4 275	4 563	5 172		
Universitet och högskolor	17 478	27 762	27 187	18 660	18 289	18 609	18 551		
Högskolemyndigheter	247	536	506	374	430	369	373		
Nationella och internationella forskningsresurser	2 543	3 793	3 678	2 649	2 308	2 211	2 278		
Gemensamma ändamål	49	77	72	68	55	59	60		
Totalt för utgiftsområde 16	23 215	37 173	35 645	24 763	25 357	25 811	26 434		

4 Barnomsorg, skola och vuxenutbildning

4.1 ALLMÄNT

De viktigaste frågorna inom verksamhetsområdet är att höja kvaliteten inom området skola och barnomsorg och att utveckla den nyligen beslutade särskilda vuxenutbildningsstatsningen som ett led i en successiv förnyelse av vuxenutbildningen.

Verksamhetsområdet omfattar anslag till de två skolmyndigheterna, utveckling, forskning och fortbildning inom skolområdet samt de statliga skolorna (sameskolor, specialskolor och statens skolor för vuxna). Bidrag lämnas till särskilda insatser för elever med handikapp i skolan, viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet, driften av fristående skolor (främst kompletterande skolor) samt till svensk undervisning i utlandet. Vidare ingår i området den särskilda vuxenutbildningsstatsningen och försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning.

Den 1 juli 1996 fördes ansvaret för barnomsorgen över från Socialdepartementet till Utbildningsdepartementet. Barnomsorgen skall genom pedagogisk gruppverksamhet ge barnen stöd och stimulans för deras emotionella och intellektuella utveckling och möjliggöra för föräldrar att förena föräldraskap med förvärvsarbete eller studier. Socialtjänstlagen anger också att man skall utgå från barnets behov av barnomsorg. Förskoleverksamhetens uppgift är att genom pedagogisk verksamhet erbjuda barn en utvecklande och stimulerande verksamhet, fostran och omvårdnad. Skolbarnomsorgens uppgift är att komplettera skolan samt erbjuda barn stöd i deras utveckling och en meningsfull fritid. Det decentraliserade ansvaret för skolan med ett större ansvarstagande på lokal nivå måste kombineras med en politisk styrning på nationell nivå. Det är bl.a. mot denna bakgrund som riksdagen har beslutat att en utvecklingsplan skall tas fram vart tredje år. Utvecklingsplanen skall framför allt vara statsmakternas policydokument för skolverksamheten och skall i viktiga delar underställas riksdagen (prop. 1990/91:18, bet. 1990/91:UbU4, rskr. 1990/91:76). Avsikten är att ut-

vecklingsplanen skall vara av betydelse för planerings- och utvecklingsarbetet på såväl central som lokal nivå. Regeringen har därför för avsikt att under våren 1997 lämna en nationell utvecklingsplan som omfattar såväl barnomsorg som skola och vuxenutbildning.

Regeringens viktigaste uppgift inom det samlade verksamhetsområdet är att inom varje verksamhet vidta kvalitetshöjande åtgärder. Viktiga frågor är härvid bl.a. att öka integreringen inom skola och barnomsorg, att fortsätta följa och utveckla gymnasieutbildningen, att öka intresset för naturvetenskap och teknik bland eleverna samt att utveckla den vuxenutbildningsstatsning som redovisats i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1995/96:150) och i regeringens proposition Visa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, ändrade anslag för budgetåret 1995/96, finansiering m.m. (prop. 1995/96:222).

Regeringen arbetar för att allmänt höja intresset för naturvetenskap och teknik i syfte att öka antalet studerande inom dessa ämnen på både skol- och högskolenivå. En positiv utveckling av svenskt näringsliv och offentlig verksamhet förutsätter fler naturvetare och tekniker. Kunskaper i naturvetenskap och teknik behövs också för att alla samhällsmedborgare skall kunna delta aktivt i debatt och beslut. Regeringen genomför därför sedan ett antal år särskilda insatser för att bl.a. utveckla pedagogiken på området. Exempel på detta är det femåriga NOT-projektet, som inleddes 1993/94 och som Skolverket och Högskoleverket bedriver tillsammans, liksom de nationella resurscentra i kemi, fysik och teknik som finns vid universiteten i Stockholm, Lund respektive Linköping. Regeringens åtgärder beskrivs utförligare i avsnitt 5.

Informationstekniken ger nya förutsättningar för skolarbetet, såväl vad gäller innehåll i undervisningen som arbetsformer och pedagogik. För att alla elever skall få kunskaper om IT, som minst motsvarar kraven i läroplaner och kursplaner, krävs att eleverna dels har tillgång till datorer, program och nätverk, dels får använda datorn som ett verktyg i skolarbetet. Härvid är det viktigt att de lärare som skall föra ut IT till eleverna särskilt beaktar skillnaderna mellan flickors och pojkars sätt att nalka sig tekniken. Efter riksdagens beslut med anledning av propositionen Åtgärder för att bred-

da och utveckla användningen av informationsteknik (prop. 1995/96:125, bet. 1995/96:TU19, rskr. 1995/96:282) har regeringen givit Skolverket ett vidgat uppdrag i syfte att stimulera användningen av IT, t.ex. vad gäller fortsatt utveckling av skoldatanätet och initiativ på läromedelsområdet.

Barns och ungdomars lärande och sociala utveckling bör ses som en kontinuerlig process, i vilken både erfarenheter från vardagslivet i familjen och kamratrekretsen och den pedagogiska verksamheten i förskola/skola spelar roll utifrån varje barns förutsättningar och behov. Mot den bakgrunden är det självklart att se förskola och skola i ett sammanhang utifrån en helhetssyn på utveckling och kunskapsstillväxt. Regeringen har därför i propositionen Vissa skolfrågor m.m. (prop. 1995/96:206) redovisat sin syn på integrationen förskoleverksamhet - skola - skolbarnsomsorg i syfte att förbättra barns förutsättningar. Arbetet med dessa frågor kommer att intensifieras i höst och under det kommande året. Regeringen har vidare tillsatt en särskild kommitté (dir. 1996:61) med uppdrag att utarbeta ett samlat måldokument för den obligatoriska skolan, förskolans s.k. sexårsverksamhet och skolbarnsomsorgen.

En kommitté (dir. 1995:19) har i uppdrag att belysa det inre arbetet i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom och föreslå åtgärder för att stimulera den pedagogiska utvecklingen. Kommitténs arbete skall vara slutfört den 1 november 1997. En kommitté (dir. 1994:29 och 1994:128) följer utvecklingen inom gymnasieskolan. Arbetet skall vara slutfört den 30 juni 1997. Vidare har en kommitté (dir. 1995:134) i uppdrag att utreda hur ansvaret för utbildning och omvårdnad i anslutning till utbildning av funktionshindrade elever skall fördelas mellan stat, kommun och landsting samt vem som skall finansiera verksamheten. Kommittén skall ha slutfört sitt uppdrag senast den 15 september 1997. En kommitté har även tillsatts för att föreslå åtgärder som kan förebygga läs- och skrivsvårigheter (dir. 1996:60). Vidare avser regeringen tillsätta en arbetsgrupp för samverkan kring arbetet med skolans värdegrund.

Riksdagen har beslutat att en särskild vuxenutbildningssatsning skall göras under fem år med start den 1 juli 1997 (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307). Detta görs i syfte att öka sysselsättning och tillväxt och skall utgöra inledningen till en successiv förnyelse av vuxenutbildningen vad gäller dess organisation, innehåll, arbetsformer och aktörer för att nå nya målgrupper som i dag inte får del av samhällets utbildningsinsatser. Kommunerna skall få bidrag för denna satsning enligt en ny modell. De åtgärder mot arbetslösheten som har funnits under ett antal år i form av särskilda vuxenutbildningsinsatser skall samtidigt upphöra. Vårterminen 1997 blir därmed en övergångsperiod med bidrag enligt nuvarande modell, medan den femåriga särskilda vuxenutbildningssatsningen planeras. Regeringen har den 22 augusti 1996 inrättat en delegation för den särskilda vuxenutbildningssatsningen med uppgift att förbereda och i ett inledningskede

leda utbildningssatsningen, utarbeta förslag till fördelning av medlen till kommunerna och följa verksamheten.

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda ett nationellt kunskapslyft för vuxna (dir. 1995:65), Kunskapslyftskommittén (U 1995:09). Kommittén har lämnat sitt första delbetänkande, En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande (SOU 1996:27), som för närvarande remissbehandlas. Den beslutade femåriga särskilda vuxenutbildningssatsningen förändrar förutsättningarna och påverkar tiden för kommitténs arbete. Regeringen utfärdar i dag tilläggsdirektiv till kommittén som innebär att kommittén skall följa satsningen och den verksamhet som kommer till stånd. Kommittén skall med det som utgångspunkt under femårsperioden vid flera tillfällen avrapportera till regeringen och, för att möjliggöra en successiv reformering, då också ha möjlighet att lämna delförslag till förändringar och justeringar. Kommittén kommer också att ha ett samordningsansvar beträffande utvärderingen av satsningen. Kommittén skall ha slutfört sitt arbete senast den 1 mars år 2000. Avsikten är att kommitténs förslag skall ligga till grund för en reformering av vuxenutbildningen som efter femårsperioden avlöser den särskilda vuxenutbildningssatsningen.

En särskild utredare (U 1995:07) har tillkallats av regeringen för att föreslå åtgärder som kan främja användningen av distansmetoder inom främst vuxenutbildningen och högskolan (dir. 1995:69). Utredaren skall redovisa sina förslag i denna del till regeringen senast den 31 maj 1998. Utredaren har också berett och till regeringen lämnat förslag om stöd till projekt som syftar till att utveckla användningen av distansmetoder i utbildningen. Regeringen har under våren 1996 fattat beslut om ca 80 miljoner kronor i bidrag till sådana projekt från anslag inom Utbildningsdepartementets område. Dessutom har regeringen beviljat medel för ett gemensamt konferenssystem för ett tjugotal av projekten inom folkbildningsområdet. Distansutbildningen redovisas även under avsnitt 5.

Sverige deltar nu aktivt i *EU:s verksamhet* inom skolområdet. Leonardo da Vinci-programmet omfattar yrkesutbildning på alla nivåer. I Sokrates-programmet ingår skolprogrammet Comenius, distans- och vuxenutbildning samt olika åtgärder för informations- och erfarenhetsutbyte, t.ex. studiebesöksprogrammet Arion. Språkprogrammet Lingua ingår i både Sokrates- och Leonardo da Vinci-programmen. Totalt fick svenska projekt 25 miljoner kronor 1995/96 till Leonardoprogrammet från EU. För Comenius och Lingua tillsammans fick Sverige under samma tid drygt 6 miljoner kronor. Också CEDEFOP (Europeiska centret för utveckling av yrkesutbildning) har ett studiebesöksprogram där Sverige deltar.

Sammanfattning av större utgiftsförändringar inför år 1997

Den största utgiftsökningen inom området är kostnaderna för den särskilda *vuxenutbildningssatsning* som genomförs fr.o.m. den 1 juli 1997. Medlen härför har beräknats under ett nytt anslag, benämnt Särskilda utbildningsinsatser för vuxna. Satsningen skall vara fem-årig och regeringens avsikt är att man under genomförandeperioden i praktiskt utvecklingsarbete och i konkret tillämpning skall pröva former och få erfarenheter som kan ligga till grund för en successiv reformering av vuxenutbildningen.

För att höja kvaliteten i *gymnasieutbildningen* behövs åtgärder på flera plan och medverkan av flera aktörer som agerar samlat. Regeringen har i propositionen Vissa skolfrågor m.m. (prop. 1995/96:206) redovisat behovet av informationsinsatser. Anslaget Genomförande av skolreformer föreslås få ökade medel som en engångsanvisning för bl.a. sådana insatser.

I många invandratäta områden med få elever med svenska som modersmål skapas en språkmiljö i och utanför skolan, som ger få naturliga tillfällen att använda det svenska språket. Det skapar särskilda svårigheter när det gäller att utveckla goda kunskaper i svenska språket. Skolan ensam kan inte lösa detta, men det är viktigt att skolan gör allt vad den kan för att stödja invandrarelevernas språkutveckling. Regeringen föreslår därför under anslaget Skolutveckling att 5 miljoner kronor anvisas under 1997 för att *ge extra stöd i svenska språket* för elever i invandratäta områden.

Skolverket har på uppdrag av regeringen utrett frågan om ett *utvecklingscentrum* för svenskundervisning för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk. Utredningen är nu föremål för remissbehandling. Regeringen kommer därefter att ta ställning till Skolverkets förslag.

För att finansiera kostnaderna för *Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m.* om 4,7 miljoner kronor har vissa omdisponeringar gjorts inom verksamhetsområdet. Således har en mindre minskning gjorts av anslagen till Skolverket, Statens institut för handikappfrågor i skolan, Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp, Särskilda insatser på skolområdet och Statens skolor för vuxna. Regeringen bedömer att en sådan nedjustering kan ske, bl.a. med hänsyn till det anslagssparande som finns hos myndigheterna.

Av statsfinansiella skäl föreslås en besparing om 40 miljoner kronor inom verksamhetsområdet. Denna föreslås fördelad med 20 miljoner kronor av anslaget Skolutveckling och 20 miljoner kronor av anslaget Forskning inom skolväsendet. Regeringen gör bedömningen att en stor del av besparingen på sikt skall kunna kompenseras genom medel från de s.k. löntagarfondsstiftelserna. Dessutom föreslås under anslaget Statens skolverk att verket ur sitt ramanslag får bevilja stöd till forskning inom skolväsendet.

UTGIFTSUTVECKLINGEN FÖRVERKSAMHETSOMRÅDET (miljoner kronor)

1994/95	Utgift	2 898,9		
1995/96	Anvisat	5 005,4	Utgiftsprognos	4 202,1
			därav 1996	3 012,2
Förslag 1997		4 275,5		
Beräknat 1998		4 562,7		
Beräknat 1999		5 171,6		

4.2 RESULTATINFORMATION

De av riksdag och regering fastställda målen för skolan finns i skollag, läroplaner, program mål och kursplaner. Målen för barnomsorgen återfinns i socialtjänstlagen och i allmänna råd från Socialstyrelsen. Dessa dokument utgör de viktigaste delarna av den statliga målstyrningen av en stor verksamhet som till allra största delen drivs av kommunerna. Statens skolverk svarar för uppföljning, utvärdering, tillsyn, utveckling och forskning inom skolområdet. Socialstyrelsen och länsstyrelserna har i dag motsvarande funktion inom barnomsorgsområdet med undantag för forskning.

I regeringens skrivelse till riksdagen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 1995/96:194) redovisas hur såväl barnomsorgen som skolan utvecklas i förhållande till de nationella mål som statsmakterna satt upp för verksamheten.

Barnomsorgen skall göra det möjligt för småbarnsföräldrar att kombinera arbete eller studier med föräldraskap. Barnomsorgen skall också stå för pedagogisk stimulans för de inskrivna barnen. Barnomsorgen är till för barnen enligt socialtjänstlagen och har således både en arbetsmarknadspolitisk och en pedagogisk/utbildningspolitisk betydelse.

Barnomsorg utanför hemmet bedrivs i form av kommunala och enskilda daghem och fritidshem, familjedaghem, deltidsgroup, öppen förskola och öppen fritidsverksamhet för skolbarn. Den kraftigaste utbyggnaden har skett i daghem och fritidshem medan antalet barn i familjedaghem och deltidsgupper har minskat under senare år. Under senare tid har det också skett en snabb utveckling mot en integration av skolbarnsomsorgen med skolan.

Barnomsorgen har byggts ut under de senaste 25 åren. Från att främst ha varit ett stöd för ett fåtal förvärvsarbetande ensamma mammor har barnomsorgen utvecklats till en verksamhet som skall vara tillgänglig för alla barn. Genom riksdagsbeslutet hösten 1993 är kommunerna skyldiga att tillhandahålla barnomsorg för barn i åldrarna ett år till och med tolv år.

Socialstyrelsen har i en uppföljning av barnomsorgslagstiftningen våren 1996 redovisat att 254 av landets 288 kommuner kan bereda plats i daghem eller familjedaghem till förskolebarn efter högst tre-fyra måna-

ders väntetid, medan 274 kommuner uppger att de kan ordna plats i fritidshem eller familjedaghem till skolbarn. Detta innebär att närmare 90 % av kommunerna uppfyller sin skyldighet att erbjuda barnomsorg utan oskäliga väntetider, medan 95 % uppfyller sin skyldighet när det gäller skolbarn. Socialstyrelsens uppföljning visar att kommunerna har skärpt reglerna som rör rätten till plats för barn till arbetslösa. Om föräldern är arbetslös är det svårt för barnen att få tillgång till en barnomsorgsplats. I drygt hälften av kommunerna får varken förskolebarn eller skolbarn plats om en förälder är arbetslös.

När det gäller hur besparingar har påverkat omsorgens kvalitet gör Socialstyrelsen i rapporten Barns villkor i förändringstider den bedömningen att den generella kvaliteten för förskolebarn är god på de flesta håll i landet. Det finns dock ett växande antal kommuner med brister i flera viktiga kvalitetskriterier. Speciellt i delar av storstäder och förortskommuner har besparingar och förändringar varit så omfattande och snabba att det inte gått att upprätthålla en verksamhet som överensstämmer med de mål som finns för barnomsorgen. Rapporten beskriver förhållandena år 1992-93. De olika uppföljningar som gjorts av hur barnomsorgen har påverkats av en minskad resurstilldelning visar att kommunerna i huvudsak har mött besparingarna genom att öka antalet barn i barngruppen. Regeringen har för avsikt att i den tidigare aviserade utvecklingsplanen även behandla frågor om barnomsorgen och dess utveckling.

Kostnaderna för barnomsorgen totalt i kommunerna ökade med drygt 3 % mellan åren 1993 och 1994. Samtidigt ökade antalet platser med 9 %, vilket innebär att driftkostnaderna för barnomsorgen reellt sett minskade.

När det gäller barnomsorgstaxorna har avgifterna, enligt en undersökning av Svenska Kommunförbundet ökat för samtliga hushållstyper mellan åren 1993 och 1995. Omräknat på årsbasis har avgifterna ökat mellan 6 % och drygt 9 % för Kommunförbundets typfamiljer. Samtidigt har typfamiljernas bruttointkomster ökat med mellan 3 % och 4 % per år, alltså i stort sett hälften.

I *Bilden av skolan 1996* (rapport nr 100) redovisar Skolverket skolans resultat. Där konstateras att vuxna svenskar har - internationellt sett - mycket goda läsfärdigheter och att även barn och ungdomar läser och skriver bra. Trots Sveriges goda resultat i olika undersökningar finns det dock både vuxna och barn som har allvarliga kunskapsbrister. Internationella undersökningar visar att svenska elevers kunskaper i matematik har förbättrats något jämfört med år 1980 medan elevers kunskaper i naturorienterade ämnen ofta är bristfälliga i den meningen att de har svårt att tillämpa olika grundläggande naturvetenskapliga begrepp. I moderna språk finns stora skillnader mellan olika elever. De som kan mycket vill lära mer, medan andra inte är lika intresserade. I allmänhet är svenska elever bra på att kommunicera, framför allt på engelska.

Ett ökat intresse för skolans resultat gör det även viktigt att synliggöra skolans arbetssätt. Skolans uppgift förändras alltmer från att förmedla till att lära eleverna söka, sovra, tolka, värdera och använda information. Samtidigt har förutsättningarna för skolans arbete ändrats bl.a. till följd av samhällsförändringar såsom decentraliserat ansvar, generellt sett minskad auktoritet för vuxna och att fler elever har en utländsk bakgrund. Arbetsformerna i skolan är dock i stor utsträckning sig lika. Den vanliga formen, särskilt för de äldre eleverna i grundskolan, är att lärare talar och frågar, eleverna lyssnar och svarar. I flera undersökningar har elever framhållit att eget, självständigt arbete är ett bättre sätt att lära. Enligt Skolverket sker dock betydande förändringar, framför allt i grundskolans tidiga år, där katederundervisningen har minskat till förmån för ett mer individuellt och problemlösande arbetssätt. I olika attitydundersökningar har lärare, elever och föräldrar önskat att undervisningen skulle förändras till mer av självständigt arbete och ökad användning av informationsteknik. Antalet datorer i skolan har också ökat kraftigt sedan år 1993 - i grundskolan en fördubbling - och alltfler lärare använder nu datorer i undervisningen.

Skolan har liksom andra samhällssektorer fått minskade anslag de senaste åren. Skolan har dock under hela 1990-talet haft samma andel (29 %) av kommunernas totala kostnad. Skolverket understryker att det är svårt att mäta om besparingarna har påverkat skolan negativt. Trots minskade resurser tycks resultaten på riksnivå inte ha försämrats. En mindre undersökning, genomförd av Skolverket vid ett antal högstadieskolor, visar att elevernas resultat samvarierar med föräldrarnas utbildningsbakgrund, men inte med storleken på resursinsatserna. Det finns dock indikatorer som tyder på att elever får mindre hjälp i skolan än tidigare, vilket framför allt drabbar de barn som har behov av extra stöd. Detta tycks i allmänhet inte gå ut över elever med tydliga handikapp men det finns anledning befara att elever med mindre synliga behov av stöd inte får den hjälp de skulle behöva. Detta blir mer allvarligt mot bakgrund av att kommunernas egen styrning enligt rapporten ännu inte fungerar tillfredsställande.

Av *Bilden av skolan* framgår vidare att antalet elever i komvux har ökat under 1990-talet. En betydande del av gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning i komvux har dock finansierats av staten i form av arbetslöshetsåtgärder. Den utveckling mot ökad samverkan mellan gymnasial vuxenutbildning och gymnasieskolan som Skolverket 1993 rapporterade om har fortsatt. Trots detta finns ännu inga tydliga resultat som visar att samarbetet har inneburit ett bredare utbud av kurser, större tillgänglighet eller ökad valfrihet för de studerande. I kommuner där komvux och gymnasieskolor integreras påtalar vuxenstuderande vissa problem, nämligen att ungdomar får mer av studie- och yrkesvägledarnas och lärarnas tid och att generellt större hänsyn tas till ungdomarna än till vuxenstuderande.

Resultatbedömning

Som angetts tidigare har regeringen i skrivelse till riksdagen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 1995/96:194) redovisat hur såväl barnomsorgen som skolan utvecklats i förhållande till de nationella mål som statsmakterna satt upp för verksamheten. Regeringen har vidare anmält sin avsikt att under våren 1997 redovisa en utvecklingsplan för området. Avsikten är att i planen återkomma till frågor om resultatbedömning av verksamhetsområdet, varvid en av utgångspunkterna kommer att vara Skolverkets rapport Bilden av skolan 1996.

Resultaten vad gäller vuxenutbildning understryker ytterligare behovet av en förnyelse av vuxenutbildningen och att det inom den särskilda vuxenutbildnings-satsningen utvecklas nya former för att tillgodose vuxnas krav på utbildningen.

Resultatbedömning av de statliga skolmyndigheters verksamhet redovisas under respektive anslag. Sammanfattningsvis visar årsredovisningarna att den verksamhet de olika myndigheterna ansvarar för i huvudsak genomförts i enlighet med regeringens prioriteringar. Riksrevisionsverket (RRV) har lämnat invändning i revisionsberättelsen över Sameskolstyrelsens årsredovisning. För övriga myndigheter bedömer RRV att årsredovisningarna i allt väsentligt är rättvisande.

I betänkandet Staten och skolan - styrning och stöd (Ds 1995:60) behandlas frågan om myndighetsuppgifterna för Skolverket och Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH). Betänkandet har remissbehandlats. Som tidigare nämnts har regeringen tillsatt en utredning om funktionshindrade elever i skolan. Såväl SIH:s

konsulentorganisation som specialskolornas verksamhet omfattas av utredningen. Utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 15 september 1997. Regeringen bedömer därför att de övergripande målen för myndigheterna inom skolområdet bör kvarstå under budgetåret 1997. För samtliga myndigheter inom skolområdet gäller att verksamhetsmål och resultatmål behöver utvecklas ytterligare. Inom Utbildningsdepartementet pågår ett sådant arbete i samarbete med myndigheterna.

4.3 ANSLAG

I samband med införandet av den nya budgetprocessen har strukturen för anslagen inom verksamhetsområdet ändrats. Anslagsindelningen är uppbyggd så att anslagen som tillhör Skolverkets myndighetsområde kommer i en följd och därefter kommer anslagen för SIH:s område. Sedan kommer anslagen för de olika verksamheterna. Samtliga anslag föreslås i fortsättningen vara ramanslag. Under respektive anslag redovisas de strukturförändringar som gjorts i förhållande till budgetåret 1995/96. Anslagsförändringarna framgår av följande tabell.

ANSLAG 1997

A 1. Statens skolverk
A 2. Skolutveckling
A 3. Forskning inom skolväsendet
A 4. Genomförande av skolreformer
A 5. Statens institut för handikappfrågor i skolan
A 6. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp
A 7. Specialskolor och resurscenter
A 8. Särskilda insatser på skolområdet
A 9. Sameskolor
A 10. Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola
A 11. Bidrag till svensk undervisning i utlandet
A 12. Statens skolor för vuxna

ANSLAG 1995/96

A 1. Statens skolverk
A 4. Stöd för utveckling av skolväsendet
A 6. Fortbildning m.m.
A 5. Forskning inom skolväsendet
A 7. Genomförande av skolreformer
A 2. Statens institut för handikappfrågor i skolan
A 3. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp
A 11. Specialskolor m.m.
A 8. Särskilda insatser på skolområdet
A 10. Sameskolor
A 9. Bidrag för viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet, <i>utom vissa medel</i> till vuxenutbildning
A 15. Bidrag till driften av fristående skolor, <i>medlen</i> till internationella skolor och riksinternatskolor
A 14. Bidrag till svensk undervisning i utlandet
A 12. Statens skola för vuxna i Härnösand
A 13. Statens skola för vuxna i Norrköping

ANSLAG 1997

A 13. Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

A 14. Särskilda utbildningsinsatser för vuxna

A 15. Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m.

ANSLAG 1995/96A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet, *vissa medel* till vuxenutbildningA 15. Bidrag till driften av fristående skolor, *medlen* till kompletterande skolor

A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet, anslagsposterna 4 och 5 enligt regleringsbrev med ändring den 13 juni 1996

A 16. Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m. Medlen anvisade på tilläggsbudget.

A 1. Statens skolverk

1994/95	Utgift	235 158 ¹⁾	Anslagssparande	36 900
1995/96	Anslag	364 409	Utgiftsprognos	361 000
			därav 1996	256 373
1997	Förslag	242 340		
1998	Beräknat	241 110		
1999	Beräknat	248 388		

1) Beloppen anges i tusental kr

De *övergripande målen* för Statens skolverk är att som statlig sektorsföreträdare på skolområdet genom uppföljning, utvärdering, tillsyn, utvecklingsinsatser samt nyttjande av forskningsresultat aktivt verka för att de mål och riktlinjer för skolan förverkligas som riksdagen och regeringen har fastställt.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar ett överskott på 36 890 000 kr. Överskottet beror huvudsakligen på att Skolverket under sina första år hade ett flertal vakanta tjänster. En jämförelse mellan anslag och utfall enbart för år 1994/95 visar ett anslagssparande på 6 244 000 kr. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar ett överskott på 3 409 000 kr.

Regeringens överväganden*Sammanfattning***Övergripande mål**

De övergripande mål för verksamheten som angetts ovan bör ligga fast.

Skolverket skall dock ta en aktivare del i skolans utveckling genom insatser som är särskilt inriktade på aktuella skolproblem.

Resurser 1997

Ramanslag 242 340 tkr

Övrigt

Verket bör i samråd med Socialstyrelsen under budgetåret bereda sig för att överta ansvaret för uppföljning, utvärdering, tillsyn och utveckling även av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Skolverket får ur sitt ramanslag bevilja stöd till forskning inom skolväsendet.

Resultatbedömning

Av Skolverkets årsredovisning framgår att verksamheten i stort genomförts i enlighet med de av regeringen angivna prioriteringarna. Det underlag som Skolverket redovisar i sin årsredovisning ger emellertid inte regeringen möjlighet att bedöma vilken påverkan eller effekt Skolverkets arbete har haft på skolors arbete eller på kommunernas verksamhet och resultat. Utbildningsdepartementet har därför inlett en diskussion med Skolverket om behovet av att få till stånd en tydligare redovisning av effekterna av Skolverkets arbete på skolors måluppfyllelse och resultat, på effekterna för eleverna etc.

Tillsynsverksamheten ökar markant och tar nästan 7 % av verkets samlade resurser i anspråk. Regeringen ser med tillfredsställelse att verket framhåller att den egeninitierade tillsynen ökar och att resultatredovisningar mer än tidigare kommer att koncentreras till olika problemområden. Skolverkets agerande gentemot kommuner och skolor när det gäller uppföljning, utvärdering och tillsyn bör därmed bli tyngre och tydli-

gare, något som regeringen bedömer nödvändigt. Skolverket har en viktig uppgift som sektorsföreträdare genom att aktivt verka för att riksdagens och regeringens mål med svensk skola förverkligas. Det är - enligt regeringens mening - mycket angeläget att Skolverket tar en aktivare del i skolområdets utveckling. Detta kan ske genom insatser som är särskilt inriktade på aktuella skolproblem. Även insatser där skolors kvalitet och undervisningens resultat bedöms bör ges högre prioritet.

Skolverkets fältorganisation har omorganiserats och koncentrerats till elva regionkontor. I och med omorganisationen har också fältorganisationens uppgifter setts över.

Översyn av fördelningen av ansvar, arbete och kompetens mellan Skolverket och Statens institut för handikappfrågor i skolan och mellan dessa och Utbildningsdepartementet har skett under året. Förslag i betänkandet Staten och skolan - styrning och stöd (Ds 1995:60) har bl.a. lett till vissa förändringar och förtydliganden i Skolverkets instruktion.

I propositionen Vissa skolfrågor m.m. (prop.1995/96:206) har regeringen redovisat sin avsikt att integrera skola med förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Ansvar för frågor om barnomsorg har flyttats över från det sociala området till utbildningsområdet. En organisatorisk konsekvens av detta är att Skolverket bör överta ansvar för uppföljning, utvärdering, tillsyn och utveckling även för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Detta bör förberedas under det kommande budgetåret. Myndighetens ekonomiska resultat visar ett betydande överskott. Samtidigt kommer - som redovisas i forskningspropositionen - anslaget A 3. Forskning inom skolväsendet, som Skolverket disponerar till forskning, att få vidkännas en besparing på 20 miljoner kronor. Eftersom stöd till forskningsprojekt ofta löper över flera år kan en snabbt genomförd förändring av stödet till forskning vålla problem. Skolverket bör därför få rätten att under budgetåret 1997 disponera medel under sitt ramanslag för att stödja forskning.

Riksdagen har tidigare beslutat om ett effektivitetskrav på 11 % under tre år. För 1997 innebär detta för Skolverkets del en minskning av anslaget med 3 %. Vidare minskas anslaget med 1 700 000 kr som en delfinansiering av andra utgifter inom verksamhetsområdet.

För år 1998 kommer anslaget att påverkas av att Skolverket får utökade arbetsuppgifter. Detta har inte beaktats i de beräknade utgifterna för år 1998. Effektivitetskravet kommer att tas ut även detta budgetår. För år 1999 beräknas inga större förändringar av anslaget.

Slutsats

Sammantaget innebär regeringens bedömning att de övergripande mål som fastlagts för Skolverket i huvudsak bör gälla även under 1997. Verksamheten bör dock i ökad utsträckning inriktas på kontroll och värdering av skolans resultat. Ur ramanslaget får beviljas stöd till forskning inom skolväsendet.

A 2. Skolutveckling

1994/95 ¹⁾ Utgift	149 135 ²⁾	Reservation	47 538
1995/96 ¹⁾ Anslag	232 806	Utgiftsprognos	252 000
		därav 1996	205 030

1997 Förslag 161 228

1998 Beräknat 161 928

1999 Beräknat 165 878

1) Anslagen A 4. Stöd för utveckling av skolväsendet och A 6. Fortbildning m.m.

2) Beloppen anges i tusental kr

Syftet med anslaget är att ge stöd till skolutveckling.

De utgifter som belastar anslaget är i huvudsak arbetet med kursplaner och betygskriterier samt visst produktionsstöd till läromedel, stöd till utvecklingsarbete i övrigt och bidrag till vissa organisationer. Medel för statlig rektorsutbildning samt för sådan fortbildning av personal inom skolan som Skolverket beslutar om belastar också anslaget.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar att tilldelade medel under anslagen Stöd för utveckling av skolväsendet och Fortbildning m.m. inte till fullo utnyttjats. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att en del av den uppkomna reservationen kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 161 228 tkr

Övrigt

Av statsfinansiella skäl föreslås en neddragning av anslaget på 20 miljoner kronor. Anslaget tillförs medel för vissa angelägna ändamål.

Som framgår av det inledande avsnittet är syftet med anslaget att ge stöd till skolutveckling. I enlighet med förslag från Skolverket har de tidigare anslagen Stöd för utveckling av skolväsendet och Fortbildning m.m. slagits samman. Stöd för utveckling av skolväsendet och lärarnas kompetensutveckling kan inte ses isolerat från varandra utan bör komma till uttryck genom ett samlat anslag för skolutveckling.

De statliga insatserna för att stödja skolutveckling och kompetensutveckling bör i första hand inriktas mot

- områden som utifrån analys av uppföljnings-, utvärderings- och tillsynsresultat kan identifieras som bristområden, problemområden eller kritiska områden i en reformering,
- områden som av särskilda skäl bör samordnas na-

tionellt som exempelvis särskilda insatser inom IT-området, t.ex. Skoldatanätet, eller där det krävs att Skolverket som sektorsmyndighet agerar ensamt eller tillsammans med andra verk och myndigheter såsom NOT-projektet eller insatser mot främlingsfientlighet och rasism,

- områden som lyfts fram i läroplanerna, t.ex. elevaktiva arbetsformer och ämnesövergripande teman som jämställdhet och genuskunskap, miljö och internationalisering.

Av statsfinansiella skäl bör en besparing göras under anslaget om 20 miljoner kronor. Regeringen gör bedömningen att en stor del av besparingen på sikt skall kunna kompenseras genom medel från de s.k. löntagarfondsstiftelserna. Regeringen bedömer att en mindre besparing därutöver kan göras avseende medel till pedagogisk utvecklingsverksamhet m.m. för finskspråkiga elever. Vidare bör anslaget minska med anledning av att vissa projekt, som finansierats inom anslaget, upphör.

Genom omprioriteringar av resurser inom skolväsendet har dock vissa medel kunnat tillföras anslaget för angelägna ändamål. För extra språkträning för invandrare i svenska har för år 1997 ca 5 miljoner kronor tillförts anslaget. För ett projekt under tre år med stöd till skolans uterum har vissa medel beräknats. För ett europeiskt projekt som initierats av Danmark med målet att ställa samman, utveckla och sprida kunskap om behovet av specialundervisning för handikappade elever och studerande beräknas 1,5 miljoner kronor under en treårsperiod. Vidare har avsatts 1 miljon kronor, som bör stå till regeringens disposition för speciella ändamål.

Skolverkets utredning om ett utvecklingscentrum för svenskundervisning för invandrare (sfi) och svenska som andraspråk är nu föremål för remissbehandling. Regeringen kommer att ta ställning till frågan om ett centrum när remissbehandlingen har slutförts. Eventuella kostnader härför beräknas rymmas under detta anslag.

För närvarande pågår ett intensivt utvecklingsarbete i kommuner och skolor. Högskolor knyter kontakter med kommuner och skolor för att finna nya former för kompetensutveckling och utvecklingsarbete. Regionala utvecklingscentra med olika inriktning byggs upp. Eftersom det är önskvärt att denna utveckling fortsätter bör Skolverket på olika sätt stödja denna process.

För år 1998 beräknas anslaget uppgå till 161 928 000 kr och för år 1999 till 165 878 000 kr.

A 3. Forskning inom skolväsendet

1994/95	Utgift	25 801 ¹⁾	Reservation	1 161
1995/96	Anslag	40 430	Utgiftsprognos	41 000
			därav 1996	27 800

1997 Förslag 7 708

1998 Beräknat 7 955

1999 Beräknat 8 217

1) Beloppen anges i tusental kr

Målet för Skolverkets forskningsprogram är att öka den vetenskapligt grundade kunskapen om svenskt skolväsendes förutsättningar och resultat. När det gäller stöd till forskning beträffande skolsituationen för elever med funktionshinder skall detta ges i samråd med Statens institut för handikappfrågor i skolan. Samverkan skall ske med internationell forskning. Verket skall vidare sträva efter effektiv spridning av forskningsresultat.

Från anslaget bekostas forskning om skolväsendet samt information i samband härmed. Faktorer som bl.a. styr utgifterna på området är dels forskningsansökningarnas karaktär, dels universitetens debitering av kostnader för administration och lokaler.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar ett överskott på 1 161 000 kr. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att en del av den uppkomna reservationen kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Skolverket föreslår, i sin *fördjupade anslagsframställning om forskning 1997 – 1999*, att forskningen inom skolväsendet i stort skall ges den omfattning under den kommande treårsperioden som den har för närvarande. Den hittillsvarande inriktningen mot långsiktiga forskningsinsatser, som ger möjlighet till varaktiga kontakter med centrala forskningsmiljöer, bör fullföljas. För att undvika den nedskärning av resurser som universitetens debitering av lokalkostnader de facto resulterat i, begärs en uppräknings av anslaget med 10 % till 31 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 7 708 tkr

Övrigt

I forskningspropositionen (prop. 1996/97:5) redovisar regeringen sin bedömning rörande forskning inom skolväsendet.

Forskning är en verksamhet vars resultat endast kan bedömas på lång sikt. Skolverkets forskningsprogram

har varit verksamt i drygt tre år. Jämfört med tidigare utbildningsforskning har under denna tid skett en koncentration av forskningen genom en nedgång av enpersonsprojekt, en ökning av stöd till forskningsmiljöer och ett ökat samarbete mellan forskare inom området. Dessutom har forskningen inriktats mot flera nivåer i skolsystemet, forskningsprojekten har i ökad utsträckning beaktat samhälleliga perspektiv och det har blivit fler projekt med ett kunskapsutvecklande och analytiskt syfte. Detta är en intressant och lovande inriktning av forskningen som bör fortsätta även om det ännu är för tidigt att värdera resultaten av forskningsinriktningen. Det är därför viktigt att den utvärdering av forskningsprogrammet och dess inriktning, som påbörjats inom Skolverket, fortsätter.

Av statsfinansiella skäl måste en besparing om 20 miljoner kronor tas ut på Skolverkets forskningsanslag. Regeringen gör bedömningen att en stor del av besparingen skall kunna kompenseras genom medel från de s.k. löntagarfondsstiftelserna. Detta kommer dock inte att kunna ske fullt ut år 1997. Stöd till forskningsprojekt löper ofta över flera år, varför en snabbt genomförd förändring av stödet till forskning skulle vålla problem. Såsom föreslagits under anslaget Statens skolverk bör verket därför under år 1997 få rätten att disponera delar av det relativt betydande överskottet under sitt ramanslag för att - i den mån verket bedömer det behövt - stödja forskning.

I forskningspropositionen (prop. 1996/97:5) redovisar regeringen sina förslag och ställningstaganden i övrigt rörande forskning inom skolväsendet.

För åren 1998 och 1999 beräknas anslaget till oförändrad nivå i förhållande till år 1997.

A 4. Genomförande av skolreformer

1994/95	Utgift	158 131 ¹⁾	Reservation	26 114
1995/96	Anslag	156 277	Utgiftsprognos	173 000
			därav 1996	122 730
1997	Förslag	122 424		
1998	Beräknat	57 417		
1999	Beräknat	4 581		

1) Beloppen anges i tusental kr

Anslaget skall användas för information och fortbildning om nya läroplaner och betygssystem för skolväsendet. Statens skolverk disponerar medel för nationella insatser. Härutöver finns medel till regeringens disposition.

Anslaget skall vidare användas för insatser i samband med genomförandet av den nya gymnasieskolan. Skolverket disponerar medel för anordnande av fortbildning. Enligt förordning (SKOLFS 1993:16) om statsbidrag till kommunerna för planering och information

vid införande av de nya programmen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (ändrad SKOLFS 1994:15) lämnas bidrag med 500 kr per elev och årskurs.

Vidare lämnas innevarande budgetår bidrag till kommunerna för utbildning av handledare i den arbetsplatsförlagda delen av gymnasieutbildningen samt för utrustning till skolor som startar program med yrkesämnen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar att det finns en reservation om 26 114 000 kr på anslaget. Denna beror delvis på att vissa planerade insatser inte genomförs förrän budgetåret 1995/96. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att en del av den uppkomna reservationen kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 122 424 tkr

Den treåriga gymnasieskolan är i stort sett genomförd inför år 1997. Genomföranderesursen till kommunerna beräknas därför endast uppgå till ca 2 miljoner kronor av anslaget år 1997. Detta innebär att en betydligt större del av anslaget än tidigare kan användas för övriga insatser.

Behovet av kompetensutveckling är fortfarande stort för lärare i gymnasiala utbildningar. Kompetensutveckling behövs också för lärare i grundskolan, bl.a. inom områdena läs- och skrivvårigheter, miljö och naturvetenskap-teknik. Informationsinsatser behövs om nya regler för antagning till högskolan och om rekryteringen till främst Industriprogrammet. Vidare tas initiativ för att på olika sätt stimulera användningen av IT i undervisningen.

Regeringen har i propositionen Vissa skolfrågor m.m. (prop. 1995/96:206) bl.a. redovisat behovet av en samlad informationsinsats för genomförandet av gymnasiereformen samt att Utbildningsdepartementet tillsammans med Skolverket och Svenska Kommunförbundet startat ett samarbete för att göra olika informationsinsatser. Regeringen föreslår att medel tillförs anslaget som engångsanvisning för bl.a. sådana informationsinsatser.

Medlen under anslaget bör även kunna användas för informationsinsatser i samband med integreringen mellan skola - förskola - skolbarnsomsorg.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om medlens användning.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 57 417 000 kr. För år 1999 beräknas anslaget till 4 581 000 kr. Beräkningarna utgår från att de 100 miljoner kronor per år för gymnasieskolans genomförande som anvisades för fem budgetår fr.o.m. budgetåret 1993/94 upphör med utgången av år 1998.

A 5. Statens institut för handikappfrågor i skolan

1994/95	Utgift	99 576 ¹⁾	Anslagssparande	9 737
1995/96	Anslag	167 407	Utgiftsprognos	175 745
			därav 1996	124 781
1997	Förslag	114 375		
1998	Beräknat	117 400		
1999	Beräknat	121 265		

1) Beloppen anges i tusental kr

De övergripande målen för Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) är att ge hjälp och stöd till kommunerna, och till sådana fristående skolor som står under statlig tillsyn, för att underlätta skolgången för elever med funktionshinder. SIH skall, som en särskild uppgift, utveckla, framställa och distribuera läromedel för synskadade, rörelsehindrade, hörselskadade/döva och utvecklingsstörda elever.

SIH är central förvaltningsmyndighet för specialskolorna och Tomtebodaskolans resurscenter.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar ett anslagssparande om 9 737 000 kr. Prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår visar att en del av det uppkomna anslagssparandet kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Övergripande mål

De övergripande mål för verksamheten som angetts ovan bör ligga fast.

Resurser 1997

Ramanslag 114 375 tkr

Övrigt

De medel om 850 000 kr som är avsedda för fortbildning av SIH:s synkonsulenter bör föras över från specialskolans anslag till SIH:s förvaltningsanslag.

Resultatbedömning

Av SIH:s årsredovisning framgår att de verksamhetsmål som lagts fast för verksamheten i stort sett har uppnåtts. SIH redovisar en tydlig ökning av den andel tid som konsulenter använder för råd och stöd till kommunerna. Av årsredovisningen framgår dessutom att den totala läromedelsproduktionen ökat. När det gäller läromedelsutveckling visar redovisningen emellertid ett sämre resultat än föregående verksamhetsår. Enligt SIH måste dock läromedelsutveckling, till skill-

nad från läromedelsproduktion, ses över en längre tidsperiod. Årets resultat skulle därmed anses rymmas inom ramen för en naturlig fluktuation över åren. Regeringen noterar att det framgår av redovisningen att SIH arbetar med utvecklingen av instrument för ekonomisk uppföljning av produktiviteten och effektiviteten på området.

Myndighetens ekonomiska resultat visar ett överskott, som enligt uppgift från SIH dels beror på vakanser, dels på ett medvetet sparande för att kunna genomföra vissa informationsinsatser gentemot kommunerna.

Myndigheten har ålagts ett besparingskrav om 1 % för budgetåret 1995/96. Enligt institutet har de åtgärder man vidtagit för att uppnå besparingskravet främst berört administration och tryckeriverksamhet.

För år 1997 minskas anslaget med 500 000 kr som en delfinansiering av andra utgifter inom verksamhetsområdet.

Slutsats

Sammantaget innebär bedömningen att de övergripande mål som fastlagts för SIH bör gälla även under 1997. Regeringen understryker vikten av att myndigheten vidareutvecklar produktivitet- och effektivitetsmått. Under det kommande budgetåret bör SIH dessutom fortsätta att eftersträva en flexibel användning av konsulentresurserna samt redovisa motiven till den fördelning av konsulentresurser som görs. För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 117 400 000 kr och för år 1999 till 121 265 000 kr.

Övrigt

De medel om sammanlagt 850 000 kr som är avsedda för fortbildning av synkonsulenter bör föras över från specialskolans anslag till institutets myndighetsanslag så att fortbildningsmedel för samtliga konsulenter finns samlade under ett och samma anslag.

A 6. Skolutveckling och produktion av läromedel för elever med handikapp

1994/95	Utgift	16 548 ¹⁾	Reservation	4 572
1995/96	Anslag	30 405	Utgiftsprognos	33 477
			därav 1996	25 260
1997	Förslag	20 467		
1998	Beräknat	21 081		
1999	Beräknat	21 756		

1) Beloppen anges i tusental kr

Ur anslaget bekostas dels bidrag enligt förordningen (1991:978) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel, dels kostnader för utveckling och produktion av, samt information om läromedel för elever med funk-

tionshinder. Från anslaget finansieras även kostnader för arvoden till externa läromedelsproducenter och annan expertis samt köpta tjänster för denna verksamhet. Vidare bekostas av anslaget olika utvecklingsinsatser enligt bedömning av Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH).

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar en reservation om 4 572 000 kr. Inkomster från försäljning av läromedel uppgick under budgetåret till 10 588 000 kr, vilket är en ökning i förhållande till föregående budgetår då motsvarande inkomst var 7 607 000 kr. Dessutom visar prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår att en del av den uppkomna reservationen kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 20 467 tkr

Syftet med anslaget är att bekosta utveckling och produktion av läromedel. I sin anslagsframställning för 1997 tar SIH upp de problem av arbetsrättslig karaktär som ökad försäljning av läromedel medför, eftersom regeringen tidigare inte medgivit SIH att inrätta tjänster under anslaget. För att bl.a. komma till rätta med nämnda problem föreslår SIH en sammanslagning av detta anslag med myndighetens förvaltningsanslag. Regeringen är inte beredd att låta sammanföra de båda anslagen, men anser att det är rimligt att medel från anslaget får användas till löner för anställda till den del det behövs för verksamheten.

SIH:s läromedelsproduktion har ökat betydligt i förhållande till föregående budgetår. Av årsredovisningen framgår bl.a. att SIH under verksamhetsåret levererat punktskriftsböcker för synskadade barn och ungdomar i det offentliga skolväsendet i den omfattning som krävts för att eleverna skall kunna följa undervisningen. Såvitt gäller diskettböcker och kassetböcker begränsas emellertid produktionen, enligt SIH, kraftigt av de upphovsrättsliga reglerna på området. SIH tar i sin anslagsframställning för budgetåret 1997 ånyo upp frågan om ett generellt tillstånd för talboksinspelningar. Denna fråga bereds för närvarande i regeringskansliet. SIH tar i samma anslagsframställning även upp problemet med de ojämliga villkor som råder beträffande läromedelsförsörjningen för synskadade elever vid bl.a. kommunal vuxenutbildning. Läromedelskostnaden för de elever som ej erhåller utbildningsbidrag blir hög för kommunen och kan i realiteten innebära ett hinder för den enskilde eleven att bedriva studier. Frågan har överlämnats till Kunskapslyftskommittén (U 1995:09) att beaktas i det vidare utredningsarbetet.

Den tidigare nämnda Utredningen om funktionshinderade elever i skolan har i uppgift att kartlägga den statliga läromedelsproduktionen och föreslå hur denna kan effektiviseras. Utredningen skall redovisa sina förslag senast den 15 september 1997.

För år 1997 minskas anslaget med 500 000 kr som en delfinansiering av andra utgifter inom verksamhetsområdet.

För åren 1998 och 1999 beräknas anslaget till oförändrad nivå i förhållande till år 1997.

A 7. Specialskolor och resurscenter

1994/95	Utgift	344 547 ¹⁾	Anslagssparande	33 292
1995/96	Anslag	594 515	Utgiftsprognos	610 000
			därav 1996	432 569

1997 Förslag 414 840

1998 Beräknat 429 047

1999 Beräknat 444 535

1) Beloppen anges i tusental kr

Utbildningen i specialskolan har som *övergripande mål* att ge barn och ungdomar med synskada, dövhet, hörselskada eller talskada en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. Resurscentren skall genom utredning och träning främja den allsidiga utvecklingen hos elever i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom samt informera och fortbilda föräldrar, lärare och övrig personal.

Döva och hörselskadade elever undervisas antingen vid någon av de fem regionala skolenheterna belägna i Stockholm (Manillaskolan), Lund (Östervångsskolan), Vänersborg (Vänerskolan), Örebro (Birgittaskolan) och Härnösand (Kristinaskolan), eller i särskilda klasser förlagda till grundskolan (s.k. externa klasser). Undervisningen för synskadade elever med eller utan ytterligare funktionshinder bedrivs vid en skolenhet i Örebro (Ekeskolan). Skolenheten i Gnesta (Åsbackaskolan) tillhandahåller undervisning för döva eller hörselskadade elever som också är utvecklingsstörda. Vid skolenheten i Sigtuna (Hällsboskolan) undervisas barn med grava språkstörningar samt döva eller hörselskadade barn med beteendestörningar eller andra komplikationer.

Det finns specialpedagogiska resurscenter vid Tomtebodaskolan (TRC), Ekeskolan, Åsbackaskolan och Hällsboskolan. Resurscentren skall genom utredning och träning främja elevernas allsidiga utveckling samt informera och fortbilda föräldrar, lärare och övrig personal.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar ett anslagssparande om 33 292 000 kr. Till viss del beror anslagssparandet på att skolorna inte fullt ut utnyttjat sina ramposter. Vidare har vissa medel reserve-

rats för höjda hyreskostnader m.m. i samband med större om- och tillbyggnader vid några skolor. Prognosen för anslagsbelastning under innevarande budgetår visar att en del av det uppkomna anslagssparandet kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Övergripande mål

De övergripande mål för verksamheten som angetts ovan bör ligga fast.

Resurser 1997

Ramanslag 414 840 tkr

Övrigt

För de kommuner där specialskolorna är belägna bör ersättningen till staten för elever inskrivna vid den skolan sänkas till 51 000 kr. Den avgift som hemkommunen erlägger för en elev vid en s.k. extern klass bör vara av samma storlek som gäller för övriga elever vid specialskolan, såvitt inte kommunen står för en icke obetydlig andel av den totala kostnaden, t.ex. lokalkostnaden. I dessa fall bör även i fortsättningen en reducerad avgift tas ut.

Resultatbedömning

Specialskolornas och Tomtebodaskolans resurscenter (TRC) årsredovisningar uppvisar i likhet med föregående år skiftande utformning, vilket försvårar en jämförelse mellan skolorna. Även om samtliga skolor redovisat verksamheten i delområdena undervisning, boende och service samt administration och för vissa skolor dessutom resurscenter, har fördelningen av kostnader mellan verksamhetsgrenarna inte skett på ett helt likartat sätt. Detta gäller framför allt gränsdragningen mellan undervisning och service. Även om praktiskt taget samtliga årsredovisningar saknar mått på effekter framgår det att skolorna påbörjat arbetet att ta fram dylika.

Antalet elever i specialskolan beräknas öka till sammanlagt 792 elever läsåret 1996/97. Under läsåret 1995/96 har 770 elever varit inskrivna vid specialskolan.

I den tidigare nämnda Utredningen om funktionshinderade elever i skolan, ingår i uppdraget att undersöka om ansvaret för specialskolorna helt kan föras över till kommunerna eller om staten skall vara fortsatt huvudman. Även det stöd som ges av specialskolornas resurscenter omfattas av utredningsuppdraget.

Slutsatser

Sammantaget innebär regeringens bedömning att de övergripande mål som fastlagts för verksamheten bör

ligga fast. Skolorna bör emellertid i ökad utsträckning prioritera arbetet med kvalitetssäkring. SIH har fått i uppdrag att leda en arbetsgrupp med representanter från specialskolorna med uppgift att utarbeta effektivitetsmått för specialskolorna och Tomtebodaskolans resurscenter inför årsredovisningarna för år 1997. Regeringen bedömer att kostnaderna för den beräknade elevökningen ryms inom nuvarande kostnadsram.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 429 047 000 kr och för år 1999 till 444 535 000 kr.

Övrigt

Från och med budgetåret 1995/96 höjdes beloppet för den kommunala ersättningen för elever i specialskolan från 51 000 kr till 75 000 kr per elev och läsår enligt förordningen (SKOLFS 1995:47) om ersättning för elever i specialskolan. En anledning till att regeringen beslutade höja ersättningsnivån var den betydligt högre kostnaden för en elev i specialskolan jämfört med kostnaden för en elev i grundskolan. Nämnda höjning av ersättningsnivån fick emellertid icke förutsedda konsekvenser för några av de kommuner som också står som värdkommun för en enhet av specialskolan. I Örebro bor t.ex. särskilt många familjer med barn som går i specialskolan. Många av dessa familjer har valt Örebro som bostadsort på grund av de speciella möjligheter till utbildning som erbjuds där. Mot bakgrund av detta anser regeringen att värdkommunens ersättning till staten för de elever som går i en statlig specialskola och dessutom är skrivna i kommunen, bör sänkas till 51 000 kr per elev och läsår, dvs. i stort sett genomsnittskostnaden för en elev i grundskolan. För elever i s.k. externa klasser lämnar elevens hemkommun ersättning med ett reducerat belopp, för närvarande 37 500 kr per elev och läsår. Avsikten med det lägre ersättningsbeloppet är att kommunen själv skall svara för vissa kostnader, t.ex. lokaler. Av de olika specialskolorna är det endast Hällsboskolan som har externa klasser. Dessa externa klasser finns lokalintegrerade i Blacquebergsskolan i Stockholm. Staten svarar för hela kostnaden för verksamheten fränsett den reducerade ersättning som lämnas av elevernas hemkommuner. Regeringen anser att samma belopp skall gälla för alla elever vid specialskolan, således även för dem vid externa enheter, i de fall där staten står för hela kostnaden. I de fall där kommunen står för en icke obetydlig del av den totala elevkostnaden, exempelvis lokalkostnader, bör även i fortsättningen en reducerad avgift tas ut.

Vid flera specialskolor har under senare år större om- och tillbyggnader skett. För anskaffning av inredning och utrustning i samband därmed har regeringen anvisat särskilda medel och därvid medgett undantag från kapitalförsörjningsförordningens bestämmelser om lån i Riksgäldskontoret. För närvarande pågår eller planeras om- och tillbyggnader vid ytterligare några specialskolor. Regeringen har avsatt särskilda resurser för de ökade hyreskostnader som uppstår efter om- och tillbyggnad, och därvid reserverat medel under specialskolans anslag, anslagsposten 11. Kostnaden för öka-

de hyror uppkommer emellertid inte förrän ombyggnaden är klar, varför det finns en reservation under nämnda anslagspost. Eftersom kostnaderna för anskaffningar för inredning och utrustning i samband med om- och tillbyggnad är av tillfällig karaktär och relativt stora bör det även i fortsättningen vara möjligt för regeringen att använda den uppkomna reservationen för finansiering av inredning och utrustning i samband med om- och tillbyggnad vid specialskolorna och därvid medge undantag från kapitalförsörjningsförordningens bestämmelser.

A 8. Särskilda insatser på skolområdet

1994/95	Utgift	222 806 ¹⁾		
1995/96	Anslag	358 003	Utgiftsprognos	357 446
			därav 1996	229 331
1997	Förslag	243 856		
1998	Beräknat	257 938		
1999	Beräknat	269 689		

1) Beloppen anges i tusental kr

De utgifter som belastar anslaget är kostnader

- enligt förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet,
- för ett elevbaserat tilläggsbidrag till Göteborgs, Kristianstads, Stockholms och Umeå kommuner för speciellt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever från hela landet,
- till Örebro kommun enligt avtal mellan staten och kommunen om viss statlig ersättning avseende gymnasial utbildning i Örebro för döva och hörselskadade elever samt
- för särskilda statsbidrag enligt avtal mellan staten och Sörmlands respektive Västmanlands landsting samt Örebro kommun om bidrag till kostnader för viss riksrekryterande utbildning för elever med utvecklingsstörning.

De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet elever.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar ett överskott om 7 365 000 kr. Anslagsprognosen för innevarande budgetår däremot pekar på att utgiften stämmer överens med anvisat anslag.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 243 856 tkr

Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) disponerar medel för särskild undervisning på sjukhus och samordnande utbildningsinsatser för elever med funktionshinder. Utgifterna härför budgetåret 1994/95 uppgår till 108 299 000 kr, vilket innebär en besparing på 1 095 000 kr.

SIH:s årsredovisning visar att medlen i huvudsak använts enligt följande; ca 60 % avser bidrag till sjukhusundervisning, ca 20 % av medlen har använts för stöd till regionala undervisningsinsatser och ca 13 % till regionala resurser för specialpedagogik, dvs. fem kunskapscenter för döva och hörselskadade och fem för rörelsehindrade. Av övriga 7 % har större delen använts för stöd till regionala center för datorbaserade hjälpmedel för handikappade och en del för undervisning i teckenspråk för syskon till döva barn.

SIH har i en särskild rapport redovisat en utvärdering av sjukhusundervisning och insatser för elever med medicinska handikapp. Sjukhusundervisning startade under 1920-talet och var då en sporadisk verksamhet. Den fick en mera regelbunden form på 1950-talet. De första bestämmelserna på området daterar sig till år 1962. Undervisning ges av fast anställda lärare och bedrevs 1995 av 210 lärare i 42 kommuner. Under den tid sjukhusundervisning anordnats har förhållandena ändrats för eleverna, framför allt har vårdtiderna kortats. Sjukhusundervisning är högt värderad av föräldrar. Utvärderingen visar dock att en bättre samverkan behöver ske mellan hemskolans lärare och lärare vid sjukhusundervisningen. Rapporten visar också att kommunerna oftast inte lever upp till bestämmelserna i 10 kap. 3 § skollagen (1985:1100) att anordna särskild undervisning för elev som på grund av sjukdom eller liknande skäl under längre tid inte kan delta i vanligt skolarbete. I något fall har tolkningen av begreppet längre tid varit minst fyra månader. Vidare har konstaterats att de besparingar som skett i skolan i mycket hög grad drabbat elever med olika medicinska handikapp. Bristen på kunskap och förståelse hos lärare och skollledning för de problem eleven har anges som en grundläggande orsak till detta.

Skolverket har utvärderat utbildningarna vid riksgymnasierna i Örebro för döva respektive hörselskadade elever (RGD/H) samt särskilt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever (Rh-anpassad utbildning). Av rapporten beträffande RGD/H kan sammanfattningsvis konstateras att eleverna bor spridda över landet. Detta gäller särskilt RGH. Vidare framgår att organisationen av utbildningen behöver utvecklas och att skolledningar och lärare ytterligare behöver bearbeta och utveckla kunskapsbedömningen

enligt de nya kursplanerna och betygskriterierna. Elevernas kunskapsnivå behöver fortlöpande utvärderas och undervisningen oftare utformas så att eleverna får träning i ett mer undersökande arbetsätt.

Beträffande Rh-anpassad utbildning har verket noterat bl.a. att i Göteborg och Stockholm får eleverna tillgång till ett begränsat antal program i gymnasieskolan eftersom undervisningen koncentrerats till endast en gymnasieskola i kommunen, och att riksgymnasieverksamheten kan ge som konsekvens att hemkommunerna åsidosätter arbetet med att göra kommunens skolor tillgängliga och anpassade för elever med funktionshinder. Vidare har verket pekat på behovet av ett samlat huvudmannaskap för de olika verksamheterna (habilitering, boende och utbildning) som ingår i riksgymnasieverksamheten för Rh-anpassad utbildning.

Den av regeringen tillsatta Utredningen om funktionshindrade elever i skolan (dir. 1995:134) skall även utreda hur ansvaret för utbildning och omvårdnad i anslutning till utbildning av funktionshindrade elever skall fördelas mellan stat, kommun och landsting samt vem som skall finansiera verksamheten. Förslag beträffande döva och hörselskadade samt svårt rörelsehindrade elever vid riksgymnasierna skall redovisas senast den 15 oktober 1996.

Döva och hörselskadade elever i Göteborg och närliggande kommuner har sedan 1992 kunnat få sin undervisning i Göteborgs kommuns grundskola istället för i Vänerskolan, en statlig specialskola i Vänersborg, till vilkens upptagningsområde de hör enligt gällande regionindelning för de statliga specialskolorna. Antalet elever som på detta sätt fått sin undervisning i Göteborg var 30 under läsåret 1995/96 och beräknas omfatta ungefär samma antal innevarande läsår. Göteborgs kommun har framfört önskemål om särskilt bidrag till finansieringen, eftersom anordningen innebär lägre statliga kostnader för Vänerskolan. Regeringen avser att, i avvaktan på förslag från ovan nämnda utredning, tilldela Göteborgs kommun ett särskilt bidrag på 3 000 000 kr av medlen under detta anslag.

Av SIH:s rapport om sjukhusundervisningen framgår bl.a. att vårdtiderna kortats. Enligt regeringens bedömning bör därför bidraget för sjukhusundervisning kunna minskas något och ge utrymme för andra ändamål.

Elevantalet vid riksgymnasierna för döva och hörselskadade i Örebro har läsåret 1995/96 varit något lägre än året dessförinnan men återgår till samma nivå (ca 430) inför läsåret 1996/97. Elevantalet i Rh-anpassad utbildning har ökat till 155 elever (+21) läsåret 1996/97 och prognosen visar på fortsatt ökning den närmaste treårsperioden.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer regeringen att verksamheterna i Örebro bör bedrivas i oförändrad omfattning medan elevplatserna för Rh-anpassad utbildning behöver utökas. Detta har beaktats vid medelsberäkningen. I avvaktan på förslag från nämnda utredning beräknar regeringen ingen förändring av

övriga medel under anslaget.

Med hänsyn till ökat antal elever i Rh-anpassad gymnasieutbildning beräknas medelsbehovet under anslaget år 1998 till 257 938 000 kr och för år 1999 till 269 689 000 kr.

A 9. Sameskolor

1994/95	Utgift	29 120 ¹⁾	Anslagssparande	4 842
1995/96	Anslag	48 768	Utgiftsprognos	52 000
			därav 1996	37 750
1997	Förslag	33 246		
1998	Beräknat	34 223		
1999	Beräknat	35 230		

1) Beloppen anges i tusental kr

Utbildningen vid sameskolan har som *övergripande mål* att ge samers barn en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen t.o.m. årskurs 6 i grundskolan.

Vid sameskolan sker undervisning på svenska och samiska. Ämnet samiska förekommer i samtliga årskurser.

Sameskolorna leds av en styrelse, vars kansli är förlagt till Jokkmokk. Sameskolor finns i Karesuando, Lannavaara, Gällivare, Jokkmokk, Kiruna och Tärnaby. Integrerad samisk undervisning i kommunal grundskola bedrivs i nio kommuner.

Från anslaget utgår även bidrag till Samernas folkhögskola.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar ett anslagssparande om 4 842 000 kr. Av årsredovisningen framgår att Sameskolstyrelsen utöver ramanslaget haft inkomster om 2 499 000 kr. Prognosen för innevarande budgetår visar att en del av det uppkomna anslagssparandet kommer att tas i anspråk detta budgetår.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Övergripande mål

De övergripande mål för verksamheten som angetts ovan bör ligga fast.

Resurser 1997

Ramanslag 33 246 tkr

Resultatbedömning

Regeringen noterar att Sameskolstyrelsens resultatredovisning förbättrats i förhållande till föregående år.

Någon utvärdering som kan utgöra grunden för en bedömning av effektiviteten i verksamheten presenteras emellertid inte i årsredovisningen. Någon sådan utvärdering finns heller inte i den fördjupade anslagsframställningen för åren 1997 - 1999. Det framgår dock att den samiska integreringen i grundskolan expanderat och att denna numera utgör en stor del av Sameskolstyrelsens verksamhet.

För närvarande pågår ett forskningsprojekt om sameskolan och språken. Projektets syfte är att utvärdera sameskolans undervisning i samiska och svenska. Även läromedelssituationen skall granskas. Projektet kommer att slutföras under läsåret 1996/97.

Antalet elever i sameskolan beräknas öka till sammanlagt 143 elever läsåret 1996/97. Läsåret 1995/96 var 133 elever inskrivna. I den samiskt integrerade undervisningen deltog samma läsår 140 elever.

Regeringen konstaterar att bokslutet för budgetåret 1994/95 i allt väsentligt är rättvisande i de delar som avlämnats. Riksrevisionsverkets (RRV) revisionsberättelse innehåller dock invändning eftersom anslagsredovisning inte avlämnats. Sameskolstyrelsen har kompletterat årsredovisningen och regeringen förutsätter att de påpekanden som RRV gjort kommer att beaktas i fortsättningen.

Samernas folkhögskola har i sin fördjupade anslagsframställning för åren 1997 - 1999 redovisat en ökning av antalet elevveckor. Man räknar dessutom med en positiv utveckling av elevtillströmningen till folkhögskolan. Den utökade utbildningsverksamheten kommer enligt folkhögskolan bl.a. att kunna genomföras med extern finansiering i form av EU-medel.

Slutsats

Sammantaget innebär bedömningen att de övergripande mål som fastlagts för Sameskolstyrelsen bör gälla även under 1997. Tydliga verksamhetsmål och effektivitetsmål behöver emellertid utarbetas för sameskolan. Härvid är det elevernas kunskapsutveckling som bör stå i centrum. Utifrån förslag från Sameskolstyrelsen avser regeringen att fastställa sådana verksamhetsmål.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 34 223 000 kr och för år 1999 till 35 230 000 kr.

A 10. Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola¹⁾

1994/95 ²⁾	Utgift	49 672 ³⁾		
1995/96 ²⁾	Anslag	62 405	Utgiftsprognos	62 405
			därav 1996	41 356
1997	Förslag	113 812		
1998	Beräknat	117 113		
1999	Beräknat	120 229		

1) Nytt anslag

2) Anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m., anslagsposterna 1-3

3) Beloppen anges i tusental kr

Regeringens överväganden

Regeringen har i inledningen redovisat en ny anslagsstruktur för verksamhetsområdet Barnomsorg, skola och vuxenutbildning att tillämpas fr.o.m. år 1997. Därvid har en renodling gjorts så att de medel under nuvarande anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m. som avser bidrag till utbildning för vuxna förts till anslaget A 13. Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning. Dessa utbildningar är riksrekryterande teknisk vuxenutbildning vid Katrineholms Tekniska Skola och utbildningen vid Nordiska Scenografiskolan i Skellefteå. Medel till bidrag för särskilda utbildningsinsatser i gymnasieskolan och komvux m.m. redovisas under anslaget A 14. Särskilda utbildningsinsatser för vuxna.

Från nuvarande anslaget A 15. Bidrag till driften av fristående skolor har till det nya anslaget även förts medel för bidrag till riksinternatskolor och internationella grund- och gymnasieskolor.

Under det nya anslaget beräknar regeringen således medel för

- särskilt verksamhetsstöd till bl.a. vissa riksrekryterande gymnasiala utbildningar,
- bidrag till kostnader för Sveriges anslutning till examensorganisationen International Baccalaureate Organisation (IBO) i Genève, särskilt statsbidrag till Göteborgs och Stockholms kommuner för IB-utbildning samt för IB-utbildning vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket,
- ersättning till kommun och landsting för merkostnader för nordiska elever på gymnasial nivå,
- ersättning för personskada till elev i viss gymnasieutbildning,
- statsbidrag till riksinternatskolor samt till internationella grund- och gymnasieskolor (1995/96: anslaget A 15),
- bidrag enligt förordningen (1996:565) om statsbidrag till kostnader för utlandssvenska elevers skolgång i Sverige (1995/96: anslagen A 14 och A 15).

De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet elever.

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 113 812 tkr

En viss osäkerhet råder vid bedömningen av medelsbehovet, eftersom antalet elever i hög grad är styrande för belastningen. För att i någon mån motverka denna osäkerhet föreslår regeringen att den metod som tillämpas för bl.a. bidrag till internationella gymnasieskolor införs också för internationella grundskolor. Det innebär att bidrag beviljas med ett av regeringen fastställt belopp per bidragsår för antalet ianspråktaga årselevplatser inom en fastställd högsta ram av årselevplatser.

Medelsberäkningen för riksinternatskolor, internationella grund- och gymnasieskolor och internationell utbildning på gymnasienivå (IB-utbildning) bör därmed utgå från en ram av årselevplatser som riksdagen fastställer. Regeringen föreslår således att riksdagen fastställer ramen årselevplatser för 1997 avseende dessa utbildningar till 1 950. Denna ram bör också gälla för åren 1998 och 1999.

Från detta anslag utbetalas också bidrag till en kommun för elever från annat nordiskt land enligt överenskommelsen om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasial nivå. Den enda möjligheten för medelsberäkning är här att uppskatta medelsbehovet utifrån tidigare års belastning.

Mot bakgrund av vad som anförts beräknar regeringen medelsbehovet för åren 1998 och 1999 till oförändrad nivå i förhållande till år 1997.

A 11. Bidrag till svensk undervisning i utlandet

1994/95	Utgift	73 623 ¹⁾		
1995/96	Anslag	125 916	Utgiftsprognos	120 000
			därav 1996	80 755
1997	Förslag	81 391		
1998	Beräknat	85 798		
1999	Beräknat	90 317		

1) Beloppen anges i tusental kr

Bidragsbestämmelserna finns i förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar. Dessa bestämmelser innebär i korthet att statsbidrag lämnas till huvudmannen för en svensk utlandsskola, distansundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid utländsk skola (internationell skola).

Från anslaget bekostas även de löneförmåner m.m. som tillkommer nationellt anställda lärare vid de svenska sektionerna av Europaskolorna.

Bidrag lämnas även till Riksföreningen Sverigekontakt.

En jämförelse mellan budget och utfall år 1994/95 visar ett överskott på 4 457 000 kr. Dessutom visar prognosen för anslagsbelastningen under innevarande budgetår ett överskott på ca 5 916 000 kr.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 81 391 tkr

Anslaget är beroende av elevutvecklingen. Antalet elever i reguljär utbildning uppgick läsåret 1995/96 till 1 215. Antalet elever som deltog i distansundervisning med handledning var 124 och i kompletterande svensk undervisning 3 247. Regeringen bedömer att medlen för svensk undervisning i utlandet bör ligga kvar på nuvarande nivå. En mindre nedjustering bör göras av bidraget till Riksföreningen Sverigekontakt. Bidraget för år 1997 beräknas till 720 000 kr. Vidare bör bidraget till kommuner för kostnader i vissa fall för skolgången för utlandssvenskars barn föras över till anslaget Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola.

En redogörelse för Europaskolorna och dess organisation lämnades i föregående års budgetproposition (prop. 1994/95:100 bil. 9 s. 65 f.). Riksdagen har även godkänt 1994 års konvention med stadga för Europaskolorna (prop. 1994/95:214, bet. 1994/95:UbU20, rskr. 1994/95:431). Läsåret 1995/96 finns svenska sektioner omfattande nursery school och primary school (6-11 år) vid Europaskolorna i Bryssel II och i Luxemburg. Innevarande budgetår finns 7,5 miljoner kronor anvisade för ändamålet. För en fortsatt utbyggnad av de svenska sektionerna bör för år 1997 beräknas ytterligare 500 000 kr.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 85 798 000 kr och för år 1999 till 90 317 000 kr. Beräkningen utgår från en utökning av de svenska sektionerna vid Europaskolorna till en kostnad om 2 560 000 kr för vardera budgetåren.

A 12. Statens skolor för vuxna

1994/95 ¹⁾	Utgift	32 029 ²⁾	Anslagssparande	11 916
1995/96 ¹⁾	Anslag	58 098	Utgiftsprognos	65 000
			därav 1996	48 725
1997	Förslag	38 411		
1998	Beräknat	38 542		
1999	Beräknat	39 890		

1) Anslagen A 12. Statens skola för vuxna i Härnösand och A 13. Statens skola för vuxna i Norrköping
2) Beloppen anges i tusental kr

De övergripande målen för statens skolor för vuxna (SSV) i Härnösand och Norrköping är att komplettera den kommunala vuxenutbildningen genom att erbjuda utbildning av i huvudsak samma slag i form av distansutbildning.

Anslaget tillförs inkomster för uppdragsutbildning, avgifter för studiematerial och andra hjälpmedel samt ansökningsavgifter.

En jämförelse mellan anslag och utfall år 1994/95 visar att verksamheten vid de båda skolorna genererat betydande överskott. Prognosen för 1995/96 visar att budgeten för innevarande budgetår kommer att överskridas med ca 7 000 000 kr. Detta överskridande kommer dock att kunna finansieras med skolornas anslags-sparande.

Regeringens överväganden

Med hänsyn till att anslagen till Statens skola för vuxna i Härnösand och Statens skola för vuxna i Norrköping har finansierat samma typ av verksamhet förs anslagen samman till ett anslag.

Sammanfattning

Övergripande mål

Det övergripande mål för verksamheten som angetts ovan bör ligga fast.

Resurser 1997

Ramanslag 38 411 tkr

Beräknade avgiftsinkomster 13 000 tkr

Regeringen konstaterar att Riksrevisionsverket (RRV) haft invändningar mot att överskottet i uppdragsutbildningen vid Statens skola för vuxna i Härnösand (SSVH) överstiger 10 % av omsättningen i denna verksamhet. Regeringen har med anledning av detta fattat beslut om att SSVH omgående skall se över avgiftssättningen och redovisningen för den uppdragsverksamhet som bedrivs vid skolan. Regeringen har vidare beslutat att SSVH får disponera upp till 10 % av överskottet i uppdrags-

verksamhet och att återstoden endast får disponeras efter särskilt beslut av regeringen. Regeringen har uppdragit åt RRV att inkomma med en särskild rapport beträffande resultatet av verkets fortsatta granskning.

Årsredovisningarna för de båda skolorna saknar information som gör det möjligt att jämföra skolornas resultat såväl med varandra som med andra utbildningsanordnare. Ett arbete för att åstadkomma en enhetlig resultatinformation har nu påbörjats. Regeringen bedömer att ett sådant arbete är nödvändigt för att verksamheten skall kunna utvärderas.

Med hänsyn till den höga nivån på skolornas anslagssparande föreslår regeringen en anslagsbesparing på en miljon kronor. Riksdagen har tidigare beslutat om ett effektivitetskrav på 11 % under tre år från och med budgetåret 1995/96. För budgetåret 1997 innebär det ett besparingskrav på 3 % på respektive skola.

För år 1998 beräknas utgifterna till SSV uppgå till 38 542 000 kr och för år 1999 till 39 890 000 kr.

Regeringen vill i det här sammanhanget också erinra om att riksdagens beslut (bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) med anledning av regeringens proposition Vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, ändrade anslag för budgetåret 1995/96, finansiering m.m. (prop. 1995/96:222) gör det möjligt för kommunerna att inkludera samverkan och samarbete med SSV i sina ansökningar om att delta i vuxenutbildningssatsningen. Härutöver skall SSV själva kunna ansöka om extra medel inom ramen för den särskilda vuxenutbildningssatsningen.

A 13. Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning¹⁾

1994/95 ²⁾	Utgift	171 410 ³⁾		
1995/96 ²⁾	Anslag	274 625	Utgiftsprognos	263 000
			därav 1996	173 695
1997	Förslag	130 336		
1998	Beräknat	134 116		
1999	Beräknat	137 765		

1) Nytt anslag

2) Anslaget A 15. Bidrag till driften av fristående skolor

3) Beloppen anges i tusental kr

Regeringens överväganden

Regeringen har tidigare redovisat en ändrad anslagsstruktur för verksamhetsområdet Barnomsorg, skola och vuxenutbildning. Regeringen anser att medel som motsvarar vad som under budgetåret 1995/96 anvisats under anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m. för vuxenutbildning samt under anslaget A 15. Bidrag till driften av fristående skolor, medlen till kompletterande skolor förs sam-

man till ett anslag benämnt Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning. Vidare bör medel för försöksverksamhet med mediaburen utbildning inom skolväsendet föras till detta anslag. Motsvarande belopp har tidigare anvisats under anslaget F 2. Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m.

Statsbidrag till internationella skolor och riksinternatskolor som budgetåret 1995/96 utgår från anslaget A 15. Bidrag till driften av fristående skolor, återfinns under anslaget A 10. Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola.

De utgifter som belastar det nya anslaget bör således vara

- statsbidrag till kompletterande skolor enligt 2 kap. förordningen (1993:884) om offentligt stöd till fristående skolor,
- särskilt verksamhetsstöd dels enligt förordningen (SKOLFS 1991:52) om statsbidrag för riksrekryterande teknisk vuxenutbildning vid Katrineholms Tekniska skola, dels till Nordiska scenografiskolan i Skellefteå, dels till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksomfattande kursverksamhet anordnade länsvis i samverkan med de regionala hemslöjdsföreningarna,
- medel för försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet.

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 130 336 tkr

Enligt 2 kap. förordningen (1993:884) om offentligt stöd till fristående skolor kan regeringen medge statlig tillsyn och statsbidrag till kompletterande skolor vars utbildningar anses särskilt värdefulla från nationell synpunkt. Under innevarande budgetår lämnas bidrag till 36 sådana skolor, varav 12 ger grundläggande konstnärlig utbildning och 7 kvalificerad hantverksutbildning.

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av förslag i propositionen Valfrihet i skolan (prop. 1992/93:230, bet. 1992/93:UbU17, rskr. 1992/93:406) skall värdet av utbildningen ur samhällssynpunkt väga tungt vid bedömningen av om offentligt stöd kan komma i fråga för en kompletterande skola. Regeringen anser att nuvarande former för det offentliga stödet till kompletterande skolor inte är tillfredsställande.

Regeringen uppdrog den 21 oktober 1993 åt Statens skolverk att göra en översyn av utbildningar vid kompletterande skolor med offentligt stöd. Syftet med översynen var att ge underlag och kriterier för bedömningen av vilka skolor som i framtiden bör bli berättigade till offentligt stöd i form av endera statlig tillsyn eller både statlig tillsyn och statsbidrag. Skolverket redovisade uppdraget i maj 1995.

Regeringen anser emellertid att det finns behov av att ytterligare se över vilka kompletterande skolor som skall få del av offentligt stöd. Regeringen avser därför att ta initiativ till en översyn i syfte att med utgångs-

punkt i Skolverkets redovisning av de kompletterande skolorna utreda hur tillsynen och det offentliga stödet till utbildningarna kan förändras.

Riksdagen fastställde i 1995 års budgetproposition 3 428 årselevplatser för statsbidrag under 1995/96 till kompletterande skolor, till internationella skolor över grundskolenivån och till riksinternatskolor. Av dessa har 2 048 årselevplatser avsett stöd enligt bestämmelserna i 2 kap. förordningen (1993:884) om offentligt stöd till fristående skolor, dvs. kompletterande skolor under detta anslag. Regeringen föreslår att ramen för år 1997 för stöd till sådana skolor hålls oförändrad och således fastställs till 2 048 årselevplatser. Under anslaget har medel beräknats för Katrineholms Tekniska skola, Nordiska scenografiskolan i Skellefteå samt Svenska hemslöjdsföreningarnas riksomfattande kursverksamhet.

Från anslaget F 2. Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område m.m. har överfört 8 229 000 kr. Medlen har för budgetåret 1995/96 använts för att finansiera distansutbildningsprojekt inom ramen för Distansutbildningskommitténs verksamhet. Regeringen föreslår att dessa medel även under år 1997 används för fortsatt försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet.

För år 1998 beräknas utgifterna uppgå till 134 116 000 kr och för år 1999 till 137 765 000 kr.

A 14. Särskilda utbildningsinsatser för vuxna¹⁾

1994/95 ²⁾	Utgift	1 291 301 ³⁾		
1995/96 ²⁾	Anslag	2 487 855	Utgiftsprognos	1 627 000
			därav 1996	1 200 000
1997	Förslag	2 546 348		
1998	Beräknat	2 854 210		
1999	Beräknat	3 458 900		

1) Nytt anslag

2) Anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m., anslagsposten 4 och - för budgetåret 1995/96 - även anslagsposten 5. På tilläggsbudget föreslås att anslagsposten 5 görs till ett nytt ramanslag för budgetåret 1995/96.

3) Beloppen anges i tusental kr

Regeringens överväganden

Regeringen har tidigare redovisat att en ändrad anslagsstruktur tillämpas för verksamhetsområdet fr.o.m. 1997. Under det nya anslaget Särskilda utbildningsinsatser för vuxna föreslås medel för vissa verksamheter inom vuxenutbildning som under budgetåret 1995/96 finansierats från anslaget A 9. Bidrag till viss verksamhet inom det kommunala skolväsendet m.m.

Under det nya anslaget bör medel beräknas för

- åtgärder mot arbetslösheten i form av särskilda utbildningsinsatser under första halvåret 1997,

- bidrag för den särskilda vuxenutbildningssatsningen inklusive basår inom komvux fr.o.m. den 1 juli 1997 (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307),
- statsbidrag och särskilda medel för försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning enligt förordningen (1996:372) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning.

Målet för den särskilda vuxenutbildningssatsningen är att, genom utökad gymnasial vuxenutbildning som anordnas utöver sådan utbildning som anordnas med kommunala medel, åstadkomma ett kraftigt kunskapslyft för i första hand arbetslösa vuxna, som saknar treårig gymnasiekompetens (prop. 1995/96:222, avsnitt 6.3.1 och 6.4.1). Detta görs i syfte att öka sysselsättning och tillväxt. Satsningen skall också bidra till att utveckla nya former för att möta vuxnas utbildningsbehov i framtiden och därmed vara ett aktivt bidrag i reformeringen av vuxenutbildningen. Målet för försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning framgår av lagen (1996:339) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning.

Sammanfattning

Resurser 1997

Ramanslag 2 546 348 tkr

Åtgärder mot arbetslösheten i form av särskilda utbildningsinsatser under första halvåret 1997

Under budgetåret 1995/96 (18 månader) har medel anvisats till bidrag för särskilda utbildningsinsatser i gymnasieskolan och komvux, fr.o.m. den 1 juli 1996 enbart i komvux.

För läsåret 1995/96 fanns utrymme för sammanlagt 33 000 platser för det s.k. tredje året, 24 000 platser för gymnasial vuxenutbildning och för påbyggnadsutbildning samt 1 500 platser för basår inom komvux.

Skolverket har den 27 augusti 1996 redovisat resultatet i en rapport, *Särskilda utbildningsåtgärder mot arbetslösheten 1995/96*. Rapporten grundas på Skolverkets beslut om statsbidrag fram t.o.m. den 15 augusti 1996. Antalet ianspråktaga platser har därefter ökat något, sedan vissa oklarheter i några statsbidragsrekvisitioner retts ut. Resultatet kan sammanfattas i följande tabell.

Typ av åtgärd	Anslagna platser	Ianspråktaga platser
Tredje året, under 20 år	16 000	4 900 (31 %)
Tredje året, över 20 år	17 000	2 860 (17 %)
Gymn. komvux och påbyggnadsutb.	24 000	29 100 (121 %)
Basår i komvux	1 500	1 100 (73 %)
Totalt	58 500	37 960 (65 %)

För läsåret 1995/96 har alltså sammantaget 65 % av ursprungligen anslagna helårsplatser tagits i anspråk. Kostnaderna för dessa platser motsvarade 58 % av den anslagna totalsumman. De lägsta andelarna av platsutnyttjande svarar det s.k. tredje året för. Eftersom Skolverket hade möjlighet att under pågående läsår omfördela resurser inom totalramen, kunde gymnasial vuxenutbildning och påbyggnadsutbildning ges möjlighet till en ökad volym. Det var 283 kommuner som, själva eller genom annan kommun eller anordnare, anordnade särskilda utbildningsåtgärder mot arbetslösheten för vuxna arbetslösa inom komvux. Det totala antalet kursdeltagare uppgick till knappt 295 000, varav ca 66 % var kvinnor och 6 % hade invandrarbakgrund. Det bör dock noteras att endast 150 kommuner har rapporterat förekomst av invandrare. I dessa kommuner var andelen med invandrarbakgrund 8 %.

Regeringens bedömning är att kommunerna väl har svarat mot kravet att anordna utbildning för arbetslösa vuxna. Att alla platser inte kunnat utnyttjas har flera skäl. De hittillsvarande reglerna för studiestöd har resulterat i att många inte har påbörjat eller har avbrutit planerade utbildningar. Att platsutnyttjandet är så lågt för utbildningar inom det s.k. tredje året kan bl.a. förklaras med att regeringen i den ursprungliga fördelningen av platser av allt att döma överskattade det kvarstående behovet av sådan utbildning. När komvux i november fick tillgång till ytterligare platser lyckades man, trots att planeringstiden var kort, anordna utbildningar motsvarande ytterligare 5 100 årsstudieplatser. Att utnyttjandegraden sammanlagt inte blev högre än 65 % understryker behovet av att förnya formerna för att fördela de statliga medlen så att kommunerna ges större möjligheter att nå och rekrytera den prioriterade målgruppen. Av det skälet kommer medlen för den särskilda vuxenutbildningssatsningen fr.o.m. den 1 juli 1997 att fördelas på ett nytt sätt.

När det gäller läsåret 1996/97 finns för innevarande hösttermin utrymme för 4 000 platser för basår inom komvux och 56 300 platser för annan gymnasial vuxenutbildning och för påbyggnadsutbildning. Skolverket har fördelat dessa platser mellan kommunerna.

Eftersom bidrag enligt en ny modell, inom ramen för den särskilda vuxenutbildningssatsning som riksdagen har beslutat om (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307), införs fr.o.m. den 1 juli 1997 blir vårterminen 1997 en övergångstermin. Regeringen anser att resurser bör ställas till förfogande enligt den tidigare modellen för att fullfölja kurser som startas under hösten 1996 med sikte på att fullföljas under 1997. Likaså bör utrymme ges för att starta ny utbildning våren 1997. Regeringen har därför beräknat medel för åtgärder mot arbetslösheten i form av utbildningsinsatser under vårterminen 1997 på samma sätt som under höstterminen 1996.

Bidrag i denna form skall upphöra i och med utgången av juni 1997. Därefter skall vuxenutbildningen byggas ut med medel motsvarande 100 000 årsstudieplatser.

Den särskilda vuxenutbildningssatsningen

Regeringen redovisade i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1995/96:150) sin avsikt att föreslå riksdagen en större varaktig utbildningssatsning. I propositionen Vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, ändrade anslag för budgetåret 1995/96, finansiering m.m. (prop. 1995/96:222) återkom regeringen till denna satsning och föreslog bl.a. att en särskild vuxenutbildningssatsning skall göras under fem år med start den 1 juli 1997 för att åstadkomma ett kraftigt kunskapslyft. Målgruppen skall i första hand vara arbetslösa vuxna som helt eller delvis saknar treårig gymnasiekompetens. Därutöver skall satsningen också vända sig till anställda som helt eller delvis saknar denna kompetens. Övriga vuxna skall få delta i mån av plats. Vuxenutbildningssatsningen skall bidra till förnyelse och omställning i arbetslivet. Den är betydelsefull för kvinnor och män i yrken som drabbas av konjunktur- och strukturförändringar och kan bidra till att bryta den könsmissiga snedfördelningen på arbetsmarknaden. Statens bidrag skall avse utbildning på gymnasial nivå. Som villkor för bidrag skall gälla att verksamheten anordnas utöver den gymnasiala vuxenutbildning som i kommunerna anordnas med kommunala medel och vid statens skolor för vuxna inom ramanslaget. I den särskilda vuxenutbildningssatsningen skall även resurser för basår inom komvux ingå. Under utgiftsområde 15 anslaget A 3. Vuxenstudiestöd m.m. föreslår regeringen också ett särskilt utbildningsbidrag för arbetslösa och i vissa fall även för anställda.

Riksdagen har godkänt att en utbildningssatsning görs i enlighet med de av regeringen presenterade riktlinjerna (bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307).

Regeringen har den 22 augusti 1996 inrättat en delegation för den särskilda vuxenutbildningssatsningen med uppgift att förbereda och i ett inledningsskede leda och följa den särskilda vuxenutbildningssatsningen. Regeringen kommer, efter förslag från delegationen, att i förordning fastställa de närmare kriterierna för bidragen. Under förutsättning att riksdagen anslår medel, skall delegationen vidare lämna förslag till regeringen om fördelningen av medel till kommunerna. Med denna konstruktion önskar regeringen säkerställa att satsningen blir inledningen till en förnyelse av vuxenutbildningen.

Regeringen har under detta anslag beräknat medel för den särskilda vuxenutbildningssatsningen för andra halvåret 1997. Tillsammans med de platser som avsätts direkt för folkhögskolan och för försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning omfattar satsningen medel motsvarande totalt 100 000 platser inom vuxenutbildning. För central information om vuxenutbildningssatsningen och administration m.m. av verksamheten har medel beräknats inom ramen för regeringskansliets förvaltningsanslag.

Försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning

Riksdagen har beslutat om försöksverksamhet med en

ny kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå (prop. 1995/96:145, bet. 1995/96:UbU8, rskr. 1995/96:224). Målet med utbildningen är att ge sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra kvalificerade uppgifter i en modernt organiserad produktion av varor eller tjänster. Utbildningen skall förena en praktisk inriktning med fördjupade teoretiska kunskaper. Under en tredjedel av utbildningstiden utförs utbildningen i form av lärande i arbete på en arbetsplats. Utbildningen riktar sig både till ungdomar som kommer direkt från gymnasieskolan och till äldre som vill fördjupa sina kunskaper.

Försöksverksamheten har förberetts av en organisationskommitté. Denna har omvandlats till en kommitté, Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning (U1996:02) med uppdrag att fullfölja organisationskommitténs arbete och leda försöksverksamheten samt svara för uppföljning samt för att en oberoende utvärdering kommer till stånd. Medel har beräknats så att försöksverksamheten kan byggas ut under 1997 och 1998 till totalt 3 700 respektive 4 500 årsstudieplatser. Av budgettekniska skäl föreslås på tilläggsbudget att ett nytt ramanslag för budgetåret 1995/96 införs. Därmed kan de medel som inte utnyttjas under höstterminen 1996 tas i anspråk 1997 och 1998.

A 15. Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m.

1995/96	Anslag ¹⁾	3 460 ²⁾	Utgiftsprognos	9 000
			därav 1996	6 000
1997	Förslag	4 700		
1998	Beräknat	4 827		
1999	Beräknat	4 973		

1) Anvisade på tilläggsbudget. Ytterligare 5 540 tkr anvisade från anslaget C44. Utvecklingsverksamhet och internationell samverkan.

2) Beloppen anges i tusentals kr

Delegationen för genomförande av vissa EU-program inom utbildning och kompetensutveckling m.m. - Svenska EU-programkontoret - började sin verksamhet den 1 juli 1995. Delegationen utgör svenskt programkontor för de EU-program inom utbildning och kompetensutveckling som regeringen bestämmer.

De övergripande målen för Programkontoret är att

- aktivt främja och stödja utvecklingsprocesser inom utbildning och kompetensutveckling inom ramen för Europasamarbetet,
- aktivt medverka till att svenska skolor, företag och organisationer ges bästa möjliga förutsättningar för att tillvarata de olika möjligheter som Europasamarbetet inom utbildning och kompetensutveckling erbjuder,

– verka som en sambandsorganisation mellan Sverige och EU inom områdena utbildning och kompetensutveckling.

För närvarande handhar programkontoret EU-program dels inom Utbildningsdepartementets område (Leonardo, CEDEFOP och delar av Sokrates), dels inom Arbetsmarknadsdepartementets område (Adapt, Employment samt Europeiska socialfondens Mål 4). De delar av Sokratesprogrammet som berör högskolesektorn ansvarar Högskoleverket för.

Regeringens överväganden

Sammanfattning

Övergripande mål

De övergripande mål för verksamheten som angetts ovan bör ligga fast.

Resurser 1997

Ramanslag 4 700 tkr

Beräknade avgiftsinkomster 100 tkr

Programkontoret har erhållit 3,1 miljoner kronor från Arbetsmarknadsdepartementet genom regeringsbeslut den 15 maj 1996. Bidrag från EU (hittills ca 5,5 miljoner kronor) har kommit kontoret tillhanda i november 1995. Ytterligare ca 5,6 miljoner kronor för år 1995 återstår att erhålla. Överföringen av EU-medel är beroende av bl.a. undertecknandet av överenskommelser och avtal. Därtill erhålls enligt praxis en första utbetalning på ca 70 % eller 80 % av beslutat belopp och resterande del efter redovisning av erhållet belopp. Ett annat problem då det gäller förhållandet till upprättad budget är kursförändringarna i förhållandet mellan värdet på ecu-valutan och den svenska kronan.

Regeringen har efter riksdagens beslut att anvisa medel på tilläggsbudget till statsbudgeten 1995/96 (prop.1995/96:105, bet. 1995/96:UbU7, rskr. 1995/96:194) den 19 juni 1996 utfärdat regleringsbrev för Programkontoret avseende budgetåret 1995/96 och därvid fastställt låneram och kreditram på räntekontot.

De övergripande målen för verksamheten bör kvarstå under budgetåret 1997. Utöver föreslagna medel för år 1997 har 1 545 000 kr beräknats under anslaget B 45. Särskilda utgifter vid universitet och högskolor m.m. För år 1998 beräknas anslaget uppgå till 4 827 000 kr och för år 1999 till 4 973 000 kr.

4.4 ÖVRIGA FRÅGOR

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Regeringens förslag:

Bemyndigande i 15 kap. 6 § skollagen (1985:1100) för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för den som genomgår särskilt anordnad prövning att betala en avgift, skall omfatta också Svenskundervisning för invandrare (sfi).

Skälen för regeringens förslag: Enligt 15 kap. 6 § skollagen (1985:1100) får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som vill genomgå särskilt anordnad prövning i grundskolan, gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning att betala en avgift som tillfaller huvudmannen för utbildningen. Möjligheterna till prövning i dessa skolformer regleras i förordningarna för respektive skolform. Bestämmelserna om avgifter finns i förordningen (1991:1124) om avgifter för prövning inom det offentliga skolväsendet. Betyg infördes för svenskundervisning för invandrare (sfi) den 1 juli 1994. Betyg skall sättas efter avslutad kurs och som betyg skall användas någon av beteckningarna Godkänd (G) och Väl Godkänd (VG). Det finns invandrare som skaffar sig kunskaper i svenska på annat sätt än genom att delta i sfi eller som efter att ha fått betyget Godkänd förkovrar sig i svenska. Det kan för dessa finnas behov av att kunna visa upp ett dokument som verifierar deras svenskkunskaper, exempelvis för en arbetsgivare. Regeringen avser därför att utfärda föreskrifter om prövning i sfi som i huvudsak överensstämmer med de föreskrifter som finns för prövning i kommunal vuxenutbildning. Huvudmannen för utbildningen bör då ges möjlighet att, på samma sätt som gäller för andra skolformer, ta ut en avgift av den som vill genomgå prövningen. Regeringen föreslår att det i 15 kap. 6 § skollagen intagna bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift utvidgas till att omfatta också sfi. Samråd i ärendet har skett med Svenska Kommunförbundet. Ett förslag om ändring i skollagen har upprättats inom Utbildningsdepartementet.

